

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Στάθμιση ερωτηματολογίου για τη στάση των ενήλικων
γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση, στην Ελλάδα
(Menstrual Attitude Questionnaire)**

**Μπαργιώτα Σταυρούλα
Ειδικευόμενη Ιατρός Ψυχιατρικής**

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

+Μουζάς Οδυσσέας, Επίκουρος Καθηγητής Ψυχιατρικής Π.Θ - Επιβλέπων Καθηγητής
Μπονώτης Κωνσταντίνος, Λέκτορας Ψυχιατρικής Π.Θ, Μέλος Τριμελούς Επιτροπής
Τσιούρη Ιωάννα, Ψυχολόγος, Επιστ. Συνεργάτης Π.Θ, Μέλος Τριμελούς Επιτροπής

Λάρισα, 2013

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ**

Validation of Menstrual Attitude Questionnaire (MAQ) in Greece

*«Δε θα κουβαλήσω την ψυχή σου. Μου φτάνει να ξέρω πως την έχεις..»
Α.Πορτσία «Φωνές»*

Στους γονείς μου

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

0.0 Εξώφυλλο.....	σελ 1
0.1 Σελίδα τίτλου στα Αγγλικά.....	σελ 2
1.0 Περιεχόμενα.....	σελ 4
2.0 Πρόλογος- Ευχαριστίες.....	σελ 6
3.0 Περίληψη.....	σελ 7
4.0 Περίληψη στα Αγγλικά – Abstract.....	σελ 8
5.0 Εισαγωγή.....	σελ 9
5.1 Έμμηνος ρύση.....	σελ 9
5.2 Ιστορική αναδρομή.....	σελ 9
5.3 Σκοπός.....	σελ 11
6.0 Γενικό Μέρος.....	σελ 12
6.1 Menstrual Attitude Questionnaire - M A Q.....	σελ 12
6.2 Προσαρμογή του M A Q σε διαφορετικούς πληθυσμούς.....	σελ 13
6.3 Στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση σε διάφορες χώρες – βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	σελ 15
6.4 Στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση στην Ελλάδα - Ανάγκη για έρευνα.....	σελ 20
7.0 Ειδικό Μέρος.....	σελ 21
7.1 Σκοπός.....	σελ 21
7.2 Μέθοδος.....	σελ 21
7.2.1 Το ερωτηματολόγιο.....	σελ 21
7.2.2 Άδεια.....	σελ 22
7.2.3 Μετάφραση.....	σελ 22
7.2.4 Πληθυσμός μελέτης.....	σελ 22
7.2.5 Διαλογή.....	σελ 23
7.2.6 Στατιστική Ανάλυση.....	σελ 23
7.2.6.α Επαληθευτική Παραγοντική Ανάλυση –E Π A – C F A.....	σελ 23
7.2.6.β Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση- Δ Π A – E F A.....	σελ 24
7.2.6.γ Αξιοπιστία.....	σελ 25
7.3 Αποτελέσματα.....	σελ 25
7.3.1 Δημογραφικά και Περιγραφικά Στοιχεία Συμμετεχόντων.....	σελ 25
7.3.2 Ανάλυση ερωτημάτων.....	σελ 25
7.3.3 Επαληθευτική Παραγοντική Ανάλυση.....	σελ 27
7.3.4 Αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής για το πρωτότυπο.....	σελ 29

7.3.5 Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση.....	σελ 30
7.3.6 Αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής του ελληνικού M A Q – Ε Σ Ε Ρ.....	σελ 35
7.3.7 Περιγραφικά στοιχεία των υποκατηγοριών.....	σελ 36
7.3.8 Ενδοταξικοί Συντελεστές Συσχέτισης (Intersubscale Correlations).....	σελ 37
7.4 Συζήτηση.....	σελ 38
7.4.1 Περιορισμοί.....	σελ 38
7.4.2 Σημασία.....	σελ 38
7.4.3 Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	σελ 39
7.4.4 Συμπέρασμα.....	σελ 41
8.0 Βιβλιογραφία.....	σελ 43
9.0 Παράρτημα.....	σελ 45
9.1 Ερωτηματολόγιο.....	σελ 45
9.2 Συντομογραφίες.....	σελ 49

2. ΠΡΟΛΟΓΟΣ- ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ιδέα για τη συγκεκριμένη έρευνα ξεκίνησε το 2010, όταν προέκυψε η ανάγκη της χρήσης ενός ερωτηματολογίου που θα μετρούσε τις στάσεις των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση, με σκοπό να το χρησιμοποιήσω κατά τη διαδικασία εκπόνησης της διδακτορικής μου διατριβής που λαμβάνει χώρα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Αγγελόπουλο Νικηφόρο. Το ερωτηματολόγιο που επιλέχθηκε ήταν το Menstrual Attitude Questionnaire των Brooks – Gunn και Ruble και η προσπάθεια μετάφρασης και στάθμισης του, αποτέλεσε μια νέα έρευνα. Αποφασίσαμε, λοιπόν, με τον εκλιπόντα καθηγητή κ. Μουζά Οδυσσέα, πρώην μέλος της τριμελούς επιτροπής της διατριβής μου και υπεύθυνο καθηγητή μου ως μεταπτυχιακή φοιτήτρια, να αποτελέσει η έρευνα αυτή, το θέμα της διπλωματικής μου εργασίας, στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας».

Θα ήθελα, συνεπώς, αρχικά, να ευχαριστήσω και να αποδώσω ένα φόρο τιμής στον επίκουρο καθηγητή Ψυχιατρικής κ. Μουζά Οδυσσέα, για την εμπιστοσύνη του στο πρόσωπο μου, τη βοήθεια του κατά τη διάρκεια της έρευνας και τη γενικότερη άριστη συνεργασία μας.

Ευχαριστώ, επίσης, θερμά τον λέκτορα Ψυχιατρικής κ. Μπονώτη Κωνσταντίνο για τις πολύτιμες διορθώσεις του σχετικά με την εργασία μου, και για την άμεση ανταπόκριση του και καθοδήγηση σε κάθε πρόβλημα που προκύπτει κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Στο σημείο αυτό, θα ήταν παράληψη μου εάν δεν ευχαριστούσα τους καθηγητές κ. Αγγελόπουλο Νικηφόρο και Μεσσήνη Ιωάννη οι οποίοι μέσω της παρακολούθησης της πορείας της διδακτορικής μου διατριβής, συντέλεσαν στην ολοκλήρωση και της παρούσας έρευνας, καθώς και τους υπεύθυνους καθηγητές του ΜΠΣ «Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας» κ. Γουργουλιάνη Κωνσταντίνο, κ. Κοτρώτσιου Ευαγγελία και κ. Χατζόγλου Χρύσα για την επίβλεψη και στήριξη των σπουδών μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον εκλιπόντα Ψυχίατρο κ. Χατζηιωάννου Γεώργιο Διευθυντή του Γ' Ψυχιατρικού τομέα του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου για τη στήριξη και συνεργασία του, ώστε να μπορώ να παρακολουθώ χωρίς απουσίες το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα το έτος 2011- 2012, καθώς και όλες τις ανώνυμες γυναίκες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα, δίνοντας τη συγκατάθεσή τους.

Τέλος, αφιερώνω το παρόν σύγγραμμα στους γονείς μου Ηλία και Ελένη και στην αδερφή μου Θεοδώρα., που με στηρίζουν ηθικά και υλικά σε κάθε μου βήμα καθώς και στον Χρήστο, για την αγάπη και υπομονή του σε όλες μου τις προσπάθειες.

3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Η έμμηνος ρύση αποτελεί σημαντική διαδικασία στη ζωή των γυναικών, και συνεχώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον αναπτύσσεται γύρω από τη στάση των γυναικών πάνω σ' αυτό το θέμα, καθώς πολλές μελέτες πραγματοποιούνται σε διάφορες χώρες του κόσμου, με τη χρήση ειδικών ερωτηματολογίων. Ένα από αυτά είναι το Menstrual Attitude Questionnaire-MAQ , το οποίο έχει δημιουργηθεί για δείγμα Αμερικανών γυναικών και έχει προσαρμοστεί και σε άλλους πληθυσμούς.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μεταφράσει και να σταθμίσει στα Ελληνικά το ευρέως χρησιμοποιούμενο MAQ, με στόχο να το προσαρμόσει στον ελληνικό πληθυσμό ως εργαλείο για τη μέτρηση των θέσεων των γυναικών απέναντι στη έμμηνο ρύση.

Μέθοδος-Αποτελέσματα: Για το λόγο αυτό, μεταφράστηκε το αρχικό ερωτηματολόγιο με τη διαδικασία της διπλής μετάφρασης, διανεμήθηκε σε δείγμα ενηλίκων Ελληνίδων γυναικών και συγκεντρώθηκαν 301 απαντήσεις. Διενεργήθηκε επαληθευτική παραγοντική ανάλυση CFA , η οποία δεν επιβεβαίωσε το αρχικό αμερικανικό μοντέλο με την πρωτότυπη δομή, δίνοντας μη αποδεκτούς δείκτες καλής προσαρμογής . Έτσι, πραγματοποιήθηκε διερευνητική παραγοντική ανάλυση EFA, η οποία κατέδειξε ένα νέο μοντέλο 5 παραγόντων αρκετά κοντά στο πρωτότυπο αλλά και μέσα στα αποδεκτά όρια εσωτερικής συνοχής. Προέκυψε , λοιπόν η ελληνική έκδοση του MAQ , που ονομάστηκε ΕΣΕΡ (Ερωτηματολόγιο για τη Στάση των γυναικών απέναντι στην Έμμηνο Ρύση). Ακόμη, φάνηκε ότι οι απόψεις των γυναικών διαφέρουν από χώρα σε χώρα όπως ήταν αναμενόμενο από τις προηγούμενες έρευνες, δεδομένης της διαφορετικότητας των πολιτισμών και των παραδόσεων στις κοινωνίες. Οι Ελληνίδες βρέθηκαν σε γενικές γραμμές θετικά προσκείμενες στην έμμηνο ρύση.

Συμπέρασμα: Το ελληνικό MAQ – ΕΣΕΡ, είναι ένα εργαλείο αξιόπιστο και με ικανοποιητικές ψυχομετρικές ιδιότητες για τη διερεύνηση των θέσεων των γυναικών έναντι στην εμμηνόρροια. Η παρούσα έρευνα είναι η πρώτη που ασχολείται με αυτό το θέμα στον ελληνικό χώρο, και αποτελεί τη βάση για μελλοντικές μελέτες συμβάλλοντας στη βελτίωση της ζωής των γυναικών.

Λέξεις κλειδιά: έμμηνος ρύση , στάση, Menstrual Attitude Questionnaire, Ελλάδα,

4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ (ΑΓΓΛΙΚΑ) – ABSTRACT

Introduction: Menstruation comprises an important procedure in women's life, and there is always growing interest about their attitudes towards that. Cross-cultural studies are taking place, using questionnaires to investigate menstrual aspects among women. Menstrual Attitude Questionnaire (M A Q), which was constructed for American people, is one of these instruments, and it has also been validated for different populations.

Aim: The aim of this study is to translate and validate in Greek, the widely used M A Q, so as to modify it for Greek people as an instrument that measures menstrual attitudes of females.

Method- Results: The initial questionnaire was translated using forward-backward translation, and it was distributed to a sample of Greek women. 301 answers were collected. Confirmatory factor analysis was carried out, which did not confirm the American factor structure along with unacceptable global fit indices. Exploratory factor analysis was conducted and it identified a new model of 5 factors that reflected almost exactly the original structure and indicated very good levels of internal consistency. Greek version of M A Q was developed. Study demonstrated that attitudes toward menstrual cycle differ among countries, like the way it was expected from past studies' results, considering the dimensionality as well as the strength and valence of beliefs. Greek women were found to be positive oriented to menstruation.

Conclusion: Greek version of M A Q is a reliable questionnaire with satisfactory psychometric properties for a Greek population. This study is the first that copes with menstrual attitudes in our country and can be used as the basis for further research, contributing to the improvement of women's life.

Keywords: menstruation, attitude, Menstrual Attitude Questionnaire, Greece

5.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

5.1 Έμμηνος ρύση

Ως έμμηνος ρύση, ορίζεται η περιοδική απόπτωση του ενδομητρίου της γυναίκας κάθε μήνα λόγω ορμονικών μεταβολών. Ο όρος αναφέρεται στη φυσιολογική αιμορραγία που διαρκεί από 3 έως 5 ημέρες και η έναρξη της (εμμηναρχή) , η ύπαρξη της στην ενήλικη ζωή, αλλά και η παύση (εμμηνόπαυση) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της αναπαραγωγικής, και όχι μόνο, ζωής της γυναίκας, καθώς πρόκειται για φαινόμενο με ποικίλες ψυχολογικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Παρότι η εμμηνορρυσία αποτελεί μια παγκόσμια εμπειρία των γυναικών, δεν αποτελεί συχνό αντικείμενο μελέτης με αποτέλεσμα τα βιώματα των γυναικών να παραμένουν δυσνόητα . Από το φαινόμενο αυτό εξαιρείται το προεμμηνορρυσιακό σύνδρομο και η δυσμηνόρροια που είναι γνωστά λόγω των δυσάρεστων συνεπειών τους στη γυναίκα. Σε γενικές γραμμές ο καταμήνιος κύκλος θεωρείται δείκτης καλής υγείας και από τη στιγμή που δεν πρόκειται για ένα μεμονωμένο γεγονός, αλλά για μια εφ' όρου ζωής διαδικασία, είναι σημαντικό να μελετηθεί στο πέρασμα του χρόνου [1].

Έτσι, συνεχώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον αναπτύσσεται σχετικά με τη στάση των γυναικών αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας, απέναντι στην έμμηνο ρύση , καθώς διάφοροι οικογενειακοί , περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί παράγοντες επηρεάζουν τις απόψεις των γυναικών για αυτή τη διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο σώμα τους. Πολλοί ερευνητές, από διαφορετικές χώρες της επιστημονικής κοινότητας έχουν ασχοληθεί με διαπολιτισμικές μελέτες για να συγκρίνουν τον τρόπο που βιώνουν και συνειδητοποιούν την εμμηνορρυσία, οι γυναίκες διαφορετικών λαών και πολιτισμών.

5.2 Ιστορική αναδρομή

Ανατρέχοντας στην αρχαία Ελλάδα, συναντάμε κείμενα του πατέρα της ιατρικής , του Ιπποκράτη καθώς και του μεταγενέστερου Αριστοτέλη , οι οποίοι μη έχοντας τη δυνατότητα να «ανοίξουν» και να εξετάσουν ανατομικά το ανθρώπινο σώμα εξήγαγαν συμπεράσματα από μελέτες στα σώματα ζώων και στο αίμα των γυναικών κατά τη διάρκεια της εμμηνορρυσίας. Μεγάλη απώλεια αίματος σηματοδοτούσε υγιείς γυναίκες. Για τον Ιπποκράτη το σώμα της γυναίκας ήταν ένας μεγάλος αδένας , που επειδή οι γυναίκες δε δουλεύανε απορροφούσε περίσσεια θρεπτικών συστατικών , με αποτέλεσμα να «φουσκώνουν» περιοχές όπως το στήθος τους ή να τα αποβάλλουν με τη μορφή του αίματος της περιόδου, άποψη την οποία ενστερνίζεται και ο Αριστοτέλης αποδίδοντας τη λιγότερη απορρόφηση της τροφής στο σωματότυπο της γυναίκας και τον τρόπο ζωής της. Για εκείνον όμως, οι γυναίκες δε διαφέρουν πολύ από τον άντρα παρά μόνο στο ότι διαθέτουν ανεπαρκή θερμότητα εκ γενετής για να μετατρέψουν το κατακάθι της τροφής από σώμα σε σπέρμα, οπότε το αποβάλλουν , και αντικαθιστούν τον κενό χώρο , ιδίως γύρω από το στήθος με πνεύμα που προέρχεται από την καρδιά τους. Ο Ιπποκράτης δε γνώριζε ότι το αίμα προέρχεται από τη μήτρα της γυναίκας και πίστευε όπως και

οι ίδιες οι γυναίκες ότι αν μια γυναίκα αιμορραγεί για περισσότερες από 3 ημέρες μηνιαίως ή περισσότερο από μία φορά το μήνα ήταν κατά κάποιο τρόπο άρρωστη και πιθανόν στείρα.

Σε πολλά γραπτά τους διαπιστώνεται ότι και ο Ιπποκράτης αλλά και ο Αριστοτέλης όπως και οι Λατίνοι συγγραφείς αργότερα, είχαν αντιληφθεί τη μηνιαία εμφάνιση της περιόδου – εξ’ ου και ο όρος «καταμήνια» και menses στα λατινικά ,και μάλιστα συνδυάζουν το γεγονός με τις φάσεις του φεγγαριού. Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι μια γυναίκα αδιαθετεί όταν γεμίζει το φεγγάρι, καθώς πρόκειται για μια ψυχρή περίοδο κατά τη διάρκεια του μήνα. Γυναίκες οι οποίες δεν ακολουθούσαν αυτό το μοτίβο θεωρούνταν απλά ως εξαιρέσεις στον κανόνα και συχνά προσπαθούσαν να το αποκρύπτουν καθώς θεωρούσαν τον εαυτό τους μη φυσιολογικό [2]. Στα συμποσιακά του Πλούταρχου, ο Αθρήιτος ο Θάσιος, ο γιατρός, πιστεύει ότι η θερμότητα του περίσσιου αίματος είναι τόσο πολύ που θα πυρπολούσε τις γυναίκες αν δε συνέβαιναν οι πολλές εμμήνες καθάρσεις [3]. Αντίθετα με τις παραπάνω μελέτες και εικασίες, λίγα πράγματα γνωρίζουμε για τη συμπεριφορά των γυναικών εκείνες τις ημέρες του μήνα και για τη δική τους άποψη πάνω σ αυτό το θέμα.

Σε έρευνα που έγινε στον πληθυσμό των Μάγια, οι γυναίκες είχαν διαμορφωμένη άποψη, παρότι βρέθηκε ότι θεωρούταν αμαρτία να μιλήσεις σε ένα μικρό κορίτσι για την εμμηνορρυσία , πριν την έναρξη της, με αποτέλεσμα οι περισσότερες γυναίκες να θυμούνται την πρώτη τους περίοδο με τραυματικό τρόπο. Για τους Μάγια, η γυναίκα που αιμορραγεί κουβαλάει ένα δαιμονισμένο άνεμο και αποτελεί κίνδυνο για τους γύρω της, ειδικά για τα νεογέννητα, αφού μπορεί να προκαλέσει μέχρι και φυσικές καταστροφές. Οι ίδιες οι γυναίκες αντιλαμβάνονται το αίμα της περιόδου σαν βρώμικο αίμα που πρέπει να ανανεωθεί κάθε μήνα , και συχνά αναφέρονται στην έμμηνο ρύση με τον όρο «la luna» – το φεγγάρι.

Παρόμοιες προκαταλήψεις και παραδόσεις συναντάμε και στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία. Το αίμα της περιόδου θεωρείται ότι διαθέτει ανεξέλεγκτη δύναμη και πρέπει να μην έρθει σε επαφή με οτιδήποτε σχετίζεται με την εκκλησία, όπως κρασί, λάδι, ψωμί, για να μην τα μολύνει. Όπως ίσχυε και στους Μάγια έτσι και εδώ πιστεύεται ότι οι παγωμένες ουσίες και στα εσπεριδοειδή προκαλούν ελάττωση έως και παύση της ροής του αίματος. Επίσης, ανατρέχοντας στις χριστιανικές δοξασίες, η ενημέρωση των κοριτσιών σχετικά με την εμμηναρχή θεωρείται επίσης αμαρτία , καθώς θεωρούσαν την εμμηνορρυσία απόρροια του προπατορικού αμαρτήματος της Εύας και η γυναίκα έπρεπε να υποφέρει. Παράλληλα όμως αποτελούσε δείκτη καλής υγείας και οι Έλληνες, όπως οι Μάγια χρησιμοποιούσαν βότανα και μπαχαρικά να απαλύνουν τον πόνο και τη δυσφορία [4]

Στο σύγχρονο κόσμο και ειδικότερα στη χώρα μας, παρατηρούμε εύκολα μέσα από τις καθημερινές μας συναναστροφές ότι οι περισσότερες γυναίκες έχουν αποποιηθεί παρόμοια ταμπού γύρω από τν έμμηνο ρύση. Δεν υπάρχει όμως στην Ελλάδα καμία έρευνα που να παρουσιάζει τη στάση των γυναικών έναντι της εμμηνορρυσίας. Προκύπτει, έτσι, η ανάγκη για την ύπαρξη ερωτηματολογίου που να συμπληρώνεται από τις γυναίκες διαφόρων ηλικιών και κοινωνικών στρωμάτων και να δίνει σχετικές απαντήσεις και πληροφορίες . Γεννήθηκε, λοιπόν, η ιδέα για τη δημιουργία ενός χρήσιμου

εργαλείου που να προσαρμόζεται στον ελληνικό χώρο και να οδηγεί σε συμπεράσματα για τη στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση . Γι αυτό το σκοπό κατασκευάστηκε και σταθμίστηκε το 1980 από τις Brooks- Gunn και Ruble το Menstrual Attitude Questionnaire [5]. Στην παρούσα έρευνα γίνεται προσπάθεια μετάφρασης του και προσαρμογής στα ελληνικά πρότυπα.

5.3 Σκοπός

Σκοπός της μελέτης είναι να διερευνήσει τις ψυχομετρικές ιδιότητες της Ελληνικής έκδοσης του M A Q, σε δείγμα Ελληνίδων γυναικών, με στόχο τη συμβολή στην κατανόηση του πολύπλοκου φαινομένου της εμμηνορρυσίας ως ένα διαπολιτισμικό γεγονός που επηρεάζει τη ζωή των γυναικών διαφορετικών εθνοτήτων και πολιτισμών.

6. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

6.1 Menstrual Attitude Questionnaire (M A Q)

Το 1980, στη Νέα Υόρκη, οι Brooks-Gunn και Ruble, δημιούργησαν ένα ερευνητικό εργαλείο με σκοπό να εξετάσουν τη σχέση των θέσεων των γυναικών με την εμμηνόρροια, μέσα από ατομικές αναφορές τους για τα διάφορα συμπτώματα, και με άλλες όψεις της συμπεριφοράς τους. Το πρωτότυπο M A Q δημιουργήθηκε σε ένα πληθυσμό αμερικανίδων προπτυχιακών φοιτητριών των οποίων οι απαντήσεις παραγοντοποιήθηκαν με τη μέθοδο Varimax rotation και προέκυψε ένα όργανο που αποτελείται από 33 ερωτήματα και είναι χωρισμένο σε 5 υποκλίμακες με επαρκή εσωτερική συνοχή και αξιοπιστία. Οι υποκλίμακες αυτές είναι: η εμμηνόρροια σαν ένα εξουθενωτικό γεγονός, η εμμηνόρροια σαν ένα ενοχλητικό γεγονός, η εμμηνόρροια σαν ένα φυσικό γεγονός, αποδοχή και πρόβλεψη της έναρξης της εμμηνόρροιας και άρνηση κάθε επίδρασης της εμμηνόρροιας. Ο πρώτος παράγοντας μετράει τη δυσφορία της γυναίκας στην καθημερινή ζωή. Ο δεύτερος παράγοντας υπολογίζει την αρέσκεια ή δυσαρέσκεια της γυναίκας σχετικά με την περίοδο της. Ο τρίτος παράγοντας, της φυσικότητας, εκτιμά την αποδοχή της περιόδου εξολοκλήρου σαν ένα φυσιολογικό γεγονός. Ο τέταρτος παράγοντας, που αφορά στην αποδοχή και την πρόβλεψη της έναρξης της περιόδου, μετράει την αναγνώριση και αντίληψη από τη γυναίκα, των επιδράσεων της εμμήνου ρύσεως στη ζωή της. Ο τελευταίος παράγοντας, εκτιμά τις κρίσεις και απόψεις των γυναικών για συμπεριφορές κατά τη διάρκεια της περιόδου [5].

Το M A Q έχει ποικίλες και σημαντικές εφαρμογές στη διεξαγωγή ερευνών, καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον εντοπισμό διαφορών μεταξύ δειγμάτων στον ίδιο ή και σε διαφορετικούς πολιτισμούς και αποτελεί το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο εργαλείο για τον υπολογισμό της στάσης των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση [6]. Επιπλέον επιτρέπει μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση στην κατανόηση των καταστάσεων που σχετίζονται με την περίοδο και κατά τη δημιουργία του αποτέλεσε μια πρώτη προσπάθεια προς τη θεώρησή τους σαν ένα πολυδιάστατο φαινόμενο [5].

Στην αρχική έρευνα των Brooks και Ruble, για να ελεγχθεί η επαναληψιμότητα και η εσωτερική συνοχή των 5 παραγόντων- υποκλιμάκων, το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε και σε δεύτερο δείγμα φοιτητριών. Επίσης, την ίδια στιγμή ελεγχτήκαν 82 άρρενες φοιτητές και κορίτσια εφηβικής ηλικίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι φοιτήτριες θεωρούσαν την περίοδο σαν ένα φυσιολογικό και κατά κάποιο τρόπο ενοχλητικό αλλά όχι πολύ εξουθενωτικό ή προβλέψιμο γεγονός, παρότι δεν αρνούσαν ότι έχει κάποιες επιδράσεις πάνω τους. Οι άντρες φοιτητές θεωρούσαν την εμμηνόρροια τόσο εξουθενωτική, ενοχλητική και φυσική όσο και αρκετά προβλεπόμενη και δεν αρνούσαν τις επιδράσεις της στη ζωή των γυναικών. Τα έφηβα κορίτσια, επίσης, βρέθηκε να αντιλαμβάνονται την περίοδο σαν φυσικό συμβάν όχι πολύ εξουθενωτικό, ενοχλητικό ή προβλεπόμενο αλλά σίγουρα με επιρροές στον εαυτό τους [5].

Έτσι πολλοί ερευνητές χρησιμοποίησαν το M A Q, με στόχο τη σύγκριση των ψυχομετρικών ιδιοτήτων του μεταξύ διαφόρων πολιτισμών αλλά και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη στάση των γυναικών, σε μελέτες αρκετές από τις οποίες θα αναλυθούν στη συνέχεια.

6.2 Προσαρμογή του M A Q σε διαφορετικούς πληθυσμούς

Το 1991, λίγα χρόνια μετά τη δημιουργία του M A Q από τις Brooks-Gunn και Ruble, διεξήχθη μια έρευνα το 1992 στην Ινδία, από τους Chatuverdi και Chandra, που προσάρμοσε και τροποποίησε το M A Q έτσι ώστε να γίνει ένα άμεσο εργαλείο για την εκτίμηση απόψεων και στάσεων των γυναικών στον ινδικό πληθυσμό. Παρόλο που οι συγκεκριμένοι ερευνητές έκαναν μεγάλες αλλαγές στο λεξιλόγιο των ερωτήσεων, απέρριψαν έναν ολόκληρο παράγοντα – της αποδοχής και της πρόβλεψης – καθώς και πολλά ερωτήματα, με τη δικαιολογία ότι δεν ήταν σημαντικά για το ινδικό πολιτισμικό πλαίσιο. Ωστόσο, διατήρησαν σε γενικές γραμμές τη δομή του πρωτότυπου ερωτηματολογίου. Στη συγκεκριμένη έρευνα, ενώ ελέγχθηκε η αξιοπιστία των ερωτήσεων με τεστ επαναληπτικών μετρήσεων, δεν αναφέρεται πουθενά έλεγχος για την εσωτερική αξιοπιστία μεταξύ των παραγόντων.

Στα αποτελέσματα φάνηκε μια ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των θέσεων των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση και τις προεμμηνόρρυσιακές αλλαγές. Επίσης, οι απαντήσεις σχετικά με την εμμηνόρρυσια σαν εξουθενωτικό ή ενοχλητικό γεγονός ήταν παρόμοιες μεταξύ του δείγματος από την Ινδία και του αμερικανικού δείγματος της αρχικής έρευνας. Ωστόσο το άθροισμα των απαντήσεων για τους παράγοντες της φυσικότητας της περιόδου καθώς και της άρνησης των επιδράσεων ήταν υψηλότερο στις γυναίκες της Ινδίας. Οι διαφορές στις απόψεις των γυναικών ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς αποδόθηκαν στο γεγονός ότι κάποιοι λαοί είναι πιο εξοικειωμένοι και ανεκτικοί με γεγονότα όπως η γέννηση και η εμμηνόρρυσια. Οι γυναίκες στην Ινδία απαλλάσσονται από όλα τα καθήκοντα τους και ακολουθούν ιεροτελεστίες που τις εμποδίζουν να βιώσουν τις αρνητικές όψεις, επομένως αποδέχονται την περίοδο σαν ένα συμβάν άρρηκτα συνδεδεμένο με τη φύση τους [7].

Το 2002, ο Bramwell [8] και οι συνεργάτες του πραγματοποίησαν έρευνα με σκοπό να αναζητήσουν την εφαρμογή του M A Q σε δείγμα βρετανών και Ινδών φοιτητριών και να συγκρίνουν τις θέσεις τους για την έμμηνο ρύση. Οι επιστήμονες εφάρμοσαν παραγοντική ανάλυση στα δύο δείγματα τους βασισμένοι στη δομή παραγόντων της πρωτότυπης έκδοσης. Από την επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση προέκυψε ότι υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές που ξεπερνούν τις ατομικές διαφορές οι οποίες φάνηκαν σε μεμονωμένες απαντήσεις. Η δομή των παραγόντων που δημιουργήθηκε και επιβεβαιώθηκε από τους Αμερικανούς φοιτητές το 1980 [5], δεν επιβεβαιώθηκε από το δείγμα των Βρετανών φοιτητριών το 1990, και βρέθηκε ακόμα δυσκολότερα προσαρμόσιμη στις Ινδές φοιτήτριες. Παρόλα αυτά, δε διαμορφώθηκαν καινούριοι παράγοντες. Για να γίνει αυτό θα έπρεπε να διεξαχθεί εκ νέου διερευνητική παραγοντική ανάλυση σε νέα μεγαλύτερα δείγματα γυναικών,

διαδικασία η οποία έθετε , σύμφωνα με τους συγγραφείς τον κίνδυνο της υπερανάλυσης των δεδομένων και της εξαγωγής εσφαλμένων συμπερασμάτων.

Η έρευνα των Bramwell και συνεργατών πρότεινε τη χρήση στατιστικών μοντέλων και όχι απλά τη σύγκριση των μέσων τιμών, επειδή αποτελούν ποσοτικούς τρόπους έρευνας στη σύγκριση των απόψεων των γυναικών. Ακόμη, ενώ έθεσε σε αμφισβήτηση τη δομή των Brooks- Gunn και Ruble , τόνισε την ύπαρξη διαπολιτισμικών διαφορών στις θέσεις των γυναικών λόγω της διαφορετικότητας στη κουλτούρα , της δύναμης και του βάθους στα εκάστοτε πιστεύω τους.

Λίγα χρόνια αργότερα, το 2009, ερευνητές από την Τουρκία [9] προσπάθησαν να διερευνήσουν τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά του M A Q , προσαρμόζοντας το στον Τουρκικό πληθυσμό, κάτι που δεν είχε συμβεί μέχρι τότε. Διενεργήθηκε επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση σε δύο διαφορετικά δείγματα (μαθήτριες και φοιτήτριες). Έπειτα εφαρμόστηκε διερευνητική παραγοντική ανάλυση για να τροποποιηθεί η αρχική δομή, επειδή από την επαληθευτική παραγοντική ανάλυση δεν επιβεβαιώθηκε το παραγοντικό μοντέλο του πρωτότυπου. Μέχρι αυτό το σημείο, όλοι οι ερευνητές είχαν αποδεχτεί το αρχικό δομικό μοντέλο [7- 8] , διευκολύνοντας σημαντικά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Στην παρούσα έρευνα όμως, δεν προέκυψαν αποδεκτοί δείκτες καλής προσαρμογής κατά την επαληθευτική παραγοντική ανάλυση. Βέβαια, συγκρινόμενες με τον Βρετανικό και Ινδικό πληθυσμό, οι Τούρκικες θέσεις έδειξαν καλύτερη προσαρμογή στο αμερικανικό μοντέλο .

Κατά τη διερευνητική παραγοντική ανάλυση , η οποία έγινε με Varimax περιστροφή, κάποια ερωτήματα απομακρύνθηκαν και δημιουργήθηκε ένα νέο εργαλείο με είκοσι οχτώ 28 ερωτήσεις για τις μαθήτριες, και τριάντα ένα 31 για τις φοιτήτριες. Παρέμειναν οι πέντε 5 παράγοντες , διατηρώντας τα ονόματα των τεσσάρων 4 με βάση το πρωταρχικό M A Q , ενώ ο πέμπτος μετονομάστηκε σε «Αποδοχή και πρόβλεψη εμμηνορρυσιακών και προεμμηνορρυσιακών αλλαγών». Τα ερωτήματα κατανεμήθηκαν στον κάθε παράγοντα με τον ίδιο τρόπο όπως και στο Αμερικανικό ερωτηματολόγιο και η εσωτερική αξιοπιστία που ελέγχθηκε με τον δείκτη Cronbach's α , βρέθηκε υψηλή αποδεικνύοντας την καταλληλότητα του ερωτηματολογίου για τον Τούρκικο πληθυσμό.

Η ανωτέρω έρευνα , συνέβαλλε σημαντικά στη διεθνή βιβλιογραφία προσφέροντας ένα χρήσιμο μέτρο για τις στάσεις των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση, στον Τούρκικο πληθυσμό, δηλώνοντας ότι το M A Q μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διακρίνει τις διαφορές μεταξύ υποπληθυσμών ενός πολιτισμού ή για να συγκρίνει διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες [9].

6.3 Στάση των ενήλικων γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση σε διάφορες χώρες – βιβλιογραφική ανασκόπηση

Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση ασχολείται με τις απόψεις που έχουν διαμορφώσει ενήλικες γυναίκες της αναπαραγωγικής ηλικίας για την εμμηνόρροια στις κοινωνίες ποικίλων χωρών του κόσμου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί μία έρευνα, δημοσιευμένη το 2010 , που όμως πραγματοποιήθηκε το 1938 και εξετάζει τις απόψεις 100 Αμερικανίδων γυναικών καθώς και τα ψυχικά και φυσικά συμπτώματα που σχετίζονται με την έμμηνο ρύση [10]. Η μεγάλη ατομική ποικιλομορφία των απαντήσεων δυσκόλεψε τη σαφή εξαγωγή συμπερασμάτων, αλλά οι περισσότερες γυναίκες νεαρής ηλικίας θυμόνταν τον εαυτό τους δυσαρεστημένο κατά την εμμηναρχή, κυρίως λόγω των πληροφοριών που είχαν από τις μητέρες τους. Ειδικότερα, αισθάνονταν ντροπή και αναξιότητα. Άλλες γυναίκες θυμούνται να τις ενοχλεί περισσότερο το γεγονός ότι μεγαλώνουν ενώ αρκετές αισθάνονται χαρούμενες για αυτόν ακριβώς το λόγο. Ακόμα όμως και αυτές οι γυναίκες που δηλώνουν ευχαρίστηση και ικανοποίηση τα πρώτα χρόνια, εμφανίζονται δυσαρεστημένες στα μετέπειτα.

Νιώθουν να περιορίζονται σωματικά και σε μυϊκή δύναμη , με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να πάρουν μέρος σε δραστηριότητες, να κάνουν σχέδια ή να καθαρίσουν το σπίτι τους. Είναι κουρασμένες και δεν κοιμούνται καλά τη νύχτα όταν πλησιάζει η ημέρα να αδιαθετήσουν. Αρκετές αναφέρουν ότι νιώθουν καταθλιπτικά , αγχωμένες και ξεσπούν εύκολα σε κλάματα. Υποστηρίζουν, επίσης, ότι γίνονται επικριτικές, μέχρι και αγενείς. Η σημασία αυτής της μελέτης είναι μεγάλη γιατί φανερώνει την ομοιότητα των αντιδράσεων των γυναικών του 14^{ου} αιώνα με τις γυναίκες της σύγχρονης εποχής. Ακόμα και η προσπάθεια που γίνεται να ερμηνευτούν οι παραπάνω συμπεριφορές μέσω της πτώσης των επιπέδων της γλυκόζης ή του ασβεστίου στο αίμα, είναι σημαντική, αν αναλογιστούμε ότι πρόκειται για μία από τις πρώτες απόπειρες διερεύνησης και ερμηνείας των στάσεων των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση [10].

Από το 1973- 1982 [11], ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας –Π Ο Υ οργάνωσε μια έρευνα για να ανακαλύψει τον τρόπο που τα διάφορα χαρακτηριστικά της καταμήνιας αιμορραγίας επηρεάζουν τις γυναίκες των αναπτυσσόμενων χωρών , από τη στιγμή που παρόμοιες έρευνες ως τώρα αφορούσαν κυρίως τις αναπτυγμένες χώρες. Η έρευνα έγινε σε τρεις φάσεις, και έλαβαν μέρος 5322 γυναίκες από δεκατέσσερις ομάδες , δέκα διαφορετικών χωρών (Αίγυπτο, Ινδία, Ινδονησία, Τζαμάικα, Μεξικό, Πακιστάν, Φιλιππίνες, Δημοκρατία της Κορέας ,Ηνωμένο Βασίλειο, Γιουγκοσλαβία. Στην παρούσα έρευνα βρέθηκε ότι , ενώ πολλές συμμετέχουσες μοιράζονται αρνητικές απόψεις για την έμμηνο ρύση , η πλειονότητα των γυναικών την αντιμετώπιζε σαν ένα θετικό φυσικό γεγονός, ένδειξη καλής υγείας , νεότητας και γονιμότητας. Επιπρόσθετα, από τα δεδομένα της έρευνας προτάθηκε σε όσους επαγγελματίες υγείας παρέχουν συμβουλές σχετικά με τη δημιουργία οικογένειας, να εστιάζουν στις προτιμήσεις των γυναικών σχετικά με την έμμηνο ρύση και τη γονιμότητα. Κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό αν οι ειδικοί μπορούσαν να συστήνουν στη γυναίκα τρόπους αντισύλληψης που δεν προκαλούν

αμηνόρροια και δε μεταβάλλουν το χρώμα, τη σύσταση και τη ροή του αίματος. Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί σημαντικό εργαλείο αναφοράς, για όσους επιστήμονες διενεργούν έρευνα για την έμμηνο ρύση [11].

Μια έρευνα που έλαβε χώρα στην Αφρική το 1990 [12], είχε σκοπό να καταγράψει τις θέσεις των θηλέων φοιτητών για την έμμηνο ρύση. Αναλύθηκαν εκατόν δύο 102 ερωτηματολόγια και βρέθηκε ότι το 74,5% των γυναικών αποδέχονται την έμμηνο ρύση σαν αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μιας γυναίκας , ενώ το 19,6% των γυναικών προτιμούν καλύτερα να μην αδιαθετούν ποτέ. Τα συμπτώματα κατά τη διάρκεια της περιόδου, φαίνεται να παίζουν καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση από ότι η ίδια η διαδικασία. Το να υποφέρουν κατά την περίοδο, θεωρείται από τις γυναίκες της Αφρικής, το τίμημα για το προνόμιο του να μπορούν να αποκτήσουν παιδί. Τέλος, η λειτουργικότητα της γυναίκας στην καθημερινή ζωή δε φαίνεται να επηρεάζεται από την έμμηνο ρύση καθώς οι γυναίκες καταφέρνουν να ανταπεξέλθουν στην εργασία τους μέσα και έξω από το σπίτι. Το πρόβλημα είναι πως για οτιδήποτε τους συμβεί που σχετίζεται με τον εμμηνορρυσιακό τους κύκλο, φοβούνται να συμβουλευτούν ειδικό . Ακόμη, στην κοινωνία της Αφρικής παρατηρείται μεγάλη ανάγκη για ενημέρωση των γυναικών σχετικά με τον τρόπο χρήσης σερβιέτας και ταμπόν.

Μια διαφορετικού είδους μελέτη , πραγματοποιήθηκε το 1993 [13] σε Ισλανδές φοιτήτριες νοσηλευτικής. Χρησιμοποιήθηκε το Μ Α Q. Η μελέτη εξέτασε τη σχέση των γυναικών με την ενημέρωση που είχαν λάβει και την προετοιμασία που είχαν κάνει για την έναρξη της εμμήνου ρύσεως, και προσπάθησε να ανακαλύψει το πόσο αυτή η προετοιμασία καθορίζει τα μετέπειτα χαρακτηριστικά του κύκλου της γυναίκας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι κοπέλες αντιμετώπιζαν την έμμηνο ρύση σαν ένα φυσικό, μη προβλέψιμο , εξουθενωτικό γεγονός. Ακόμα, δεν αρνούνταν ότι μπορεί να επηρεάσει κατά κάποιο τρόπο τη γενικότερη συμπεριφορά τους.. Επίσης, φάνηκε ότι όσο μεγαλύτερη ροή είχαν , τόσο μικρότερη ήταν η πιθανότητα να αρνηθούν τις επιδράσεις της εμμηνορρυσίας σε φυσικές και πνευματικές δραστηριότητες, και την αντιμετώπιζαν σαν πιο ενοχλητικό γεγονός. Συνεπώς οι ενοχλήσεις από την περίοδο , επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση απόψεων σχετικά με αυτήν.

Ο Mc Master και οι συνεργάτες του, το 1997 [14], αναφέρουν ότι οι θέσεις για την έμμηνο ρύση μεταξύ γυναικών της Ζιμπάμπουε χαρακτηρίζονται από τέσσερα κυρίως σημεία: α) δίνουν έμφαση σε βιολογικές διαδικασίες, β) η έμμηνο ρύση αποτελεί φυσιολογικό κομμάτι στη ζωή μιας γυναίκας, γ) η έμμηνο ρύση συνδέεται άμεσα με την εγκυμοσύνη και δ) προσφέρει εξαγνισμό και καθαριότητα στο γεννητικό σύστημα. Ο Britton [15] το 1996, υποστήριξε ότι η αρνητικότητα που περιέβαλε την έμμηνο ρύση , αντικατοπτριζόταν σε απόψεις σχετικά με τη θεώρηση του αίματος της περιόδου ως μολυσμένο. Επίσης διατηρούταν μια μυστικοπάθεια , αποκλεισμός και δυσφορία γύρω από την περίοδο. Σε αντίθεση με τα παραπάνω , αναφέρονται και θετικές απόψεις, σύμφωνα με τις οποίες η έμμηνο ρύση αναζωογονεί το σώμα, καθαρίζει τις ακαθαρσίες και είναι ενδεικτική της δυνατότητας απόκτησης παιδιού.

Σε έρευνα που έλαβε χώρα στη Indiana των Η Π Α το 2000 από τον Beausang [16] , εξετάστηκαν φοιτητές πανεπιστημίου και μελετήθηκαν κυρίως προσωπικές τους μαρτυρίες και αφηγήσεις, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις εμπειρίες και τις απόψεις γυναικών δυτικών κοινωνιών. Από τις 85 ιστορίες που αναλύθηκαν στη μελέτη , το 51% παρείχε επαρκείς πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες η περίοδος αποτελούσε μία θετική εμπειρία. Το ένα τέταρτο αυτών των κοριτσιών αναφέρει τις μητέρες του σαν καθοδηγητές-δασκάλους πάνω σ' αυτό το θέμα. Αρνητικές εμπειρίες περιγράφηκαν κυρίως από συμμετάσχουσες που δεν είχαν καμιά ενημέρωση για αντίστοιχα θέματα πριν την εμμηναρχή. Τα αποτελέσματα ήταν παρόμοια με εκείνα προηγούμενων μελετών. Οι νέες γυναίκες επηρεάζονται ακόμα άμεσα ή έμμεσα από πολιτισμικά πιστεύω με βάση τα οποία η έμμηνος ρύση είναι μια εκκριτική διαδικασία με εξυγιαντικό χαρακτήρα από τη φύση της . Ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι γυναίκες διδάχθηκαν σχετικά με την έμμηνο ρύση αλλά και τη σεξουαλικότητα , φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις τους σε μεγάλο βαθμό. Συνεπώς, στις δυτικές κοινωνίες , ακόμα υπάρχουν ταμπού και το βιολογικό υπόβαθρό καθώς και η σημασία της εμμήνου ρύσεως αποτελούν ένα από αυτά.

Το 2001 [17] , στο Πανεπιστήμιο Yang- Ming στην Ταϊβάν διενεργήθηκε έρευνα με σκοπό να εξετάσει τα χαρακτηριστικά του καταμήνιου κύκλου των γυναικών , συμπεριλαμβανομένης της διάρκειας, συχνότητας και έντασης των συμπτωμάτων και να εξετάσει τη σχέση αυτών των χαρακτηριστικών με τις θέσεις απέναντι στην έμμηνο ρύση. Έλαβαν μέρος 35 υγιείς γυναίκες και χρησιμοποιήθηκε το M A Q από τις Brooks και Ruble. Η πολυδιάστατη φύση της εμμήνου ρύσεως ήταν εμφανής και σ' αυτή την έρευνα , παρότι υπήρξαν σημαντικές διαπολιτισμικές διαφορές μεταξύ δυτικών γυναικών και Ταϊβανέζων. Οι απόψεις των γυναικών στην Ταϊβάν σχετίζονται με τα φυσικά, γνωστικά, συμπεριφορικά και ψυχολογικά συμπτώματα κατά τα προεμμηνορροσιακά και εμμηνορροσιακά στάδια.

Όπως στην Ταϊβάν αλλά και στις δυτικές κοινωνίες, έτσι και σε αστικές γειτονιές ης Ινδίας , φαίνεται να κυριαρχούν ακόμα ταμπού και δεισιδαιμονίες γύρω από την έμμηνο ρύση παρά την αλλαγή στη ζωή των γυναικών με τη μετοίκηση τους από αγροτικές επαρχίες, στην πόλη. Συγκεκριμένα, σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2001 στο Νέο Δελχί [18] , βρέθηκε ότι όχι μόνο υπάρχει μια σιωπή γύρω από την έναρξη της εμμηνορροσίας αλλά και η ίδια η διαδικασία σχετίζεται με προκαταλήψεις και περιορισμούς των γυναικών στη δουλειά τους, στο σεξ, στη σίτιση και το μπάμιο. Τα νεαρά κορίτσια νιώθουν ξένα μέσα στην κοινωνία, καθώς απομονώνονται όταν αδιαθετούν , χαρακτηρίζονται ως αμαρτωλά και βρώμικα και υποχρεούνται να απέχουν από συγκεκριμένες καταστάσεις της καθημερινότητας όπως η σεξουαλική αλλά και κοινωνική συνεύρεση με άντρα. Ακόμη, απαγορεύεται να επισκέπτονται ιερά μέρη η να αγγίζουν ιερά αντικείμενα. Εμφανίζεται σαφώς μεγάλη ανάγκη να ενημερωθούν οι κοπέλες και οι γονείς τους σχετικά με την έναρξή αλλά και τα μετέπειτα χαρακτηριστικά της εμμήνου ρύσεως [18] .

Το 2002 δημοσιεύτηκε μια άλλη έρευνα που έλαβε χώρα στον Καναδά (1997-2002) [19] , η οποία διέφερε από τις έως τότε έρευνες λόγω της παρουσίας στα αποτελέσματα της μιας ομάδας γυναικών που εμφάνισαν έντονα θετική στάση απέναντι στην έμμηνο ρύση. Η έρευνα αυτή προσπάθησε να καταγράψει τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες αντιλαμβάνονται και πλαισιώνουν τις εμπειρίες τους σχετικά με την υγεία και την ασθένεια . Ένα μεγάλο ποσοστό των γυναικών ήταν ιδιαίτερα θετικές και αυτό αντανακλούσε μια βαθύτατη εκτίμηση που τρέφανε για την εμπειρία της περιόδου, με αποτέλεσμα να τη θεωρούν απαραίτητη για την ταυτότητα τους ως γυναίκες , θεωρώντας την σαν ένα υγιές κομμάτι της ζωής που αναδεικνύει τη θηλυκότητα τους. Δεν απουσιάζουν βέβαια από την έρευνα και οι αρνητικά προσκείμενες γυναίκες που δε συμπαθούν το γεγονός της μηνιαίας εμφάνισης της εμμηνορρυσίας [19].

Αργότερα το 2003 , ο Tang [20] και οι συνεργάτες του πραγματοποίησαν μια μελέτη σχετικά με τον ψυχολογικό και συναισθηματικό αντίκτυπο της εμμηναρχής σε έφηβα κορίτσια της Κίνας , εξερευνώντας με αυτόν τον τρόπο και τη μετέπειτα στάση απέναντι στην περίοδο , ως ενήλικες γυναίκες. Γενικά , στην κοινωνία της Κίνας η έμμηνος ρύση και η δυσφορία που τη συνοδεύει περιγράφεται σαν μια ομάδα συμπτωμάτων που εμφανίζονται μαζί με την αδύναμη υγεία της γυναίκας. Οι εμπειρίες των συμμετασχόντων σχετικά με την πρώτη περίοδο τους ήταν αρνητικές καθώς οι περισσότερες νιώθανε ντροπιασμένες , έκπληκτες ανήσυχες, τρομαγμένες και μπερδεμένες. Παρόλα αυτά ένας ευμεγέθης αριθμός συμμετασχόντων βίωσαν θετικά συναισθήματα όπως το αίσθημα της ενηλικίωσης και της θηλυκότητας , καθώς η έμμηνος ρύση αποτελούσε για εκείνες σύμβολο της γυναικείας φύσης.

Επιπλέον βρέθηκε ότι οι έφηβες γυναίκες στην Κίνα όπως και οι γυναίκες στις κοινωνίες της δύσης , τείνουν να θεωρούν την έμμηνο ρύση σαν ένα προσωπικό θέμα και είναι διστακτικές στο να το συζητήσουν με άλλους, παρά το γεγονός ότι οι άνθρωποι είναι πλέον πιο ειλικρινείς και ανοιχτοί. Συμπερασματικά, η παρούσα έρευνα αποκαλύπτει ότι οι ενδογενείς αρνητικές απόψεις των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση παραμένουν ένας περίοπτος προγνωστικός δείκτης των θετικών και αρνητικών απόψεων σχετικά με την εμμηναρχή , σε μεγαλύτερο βαθμό και από τις γενικές απόψεις της κοινωνίας της Κίνας. Δίνεται έτσι έμφαση στο γεγονός ότι οι πολιτιστικοί μύθοι και συμπεριφορές απέναντι στην έμμηνο ρύση συνεχίζουν να υπάρχουν και να επηρεάζουν τα νέα κορίτσια, παρά την αστικοποίηση που διαδραματίστηκε σε πολλά μέρη της χώρας [20].

Παρόμοια έρευνα, που εξετάζει τη σχέση μεταξύ των πρώιμων και των παρόντων εμμηνορρυσιακών βιωμάτων διεξήχθη το 2004 [1] στο πανεπιστήμιο Harvard. Η αρχική υπόθεση ήταν ότι οι γυναίκες που μιλούσαν για θετικές εμπειρίες κατά την έναρξη της εμμήνου ρύσεως, τείνουν να τάσσονται θετικά απέναντι στην περίοδο τους , ενώ αντίθετα εκείνες με αρνητικές πρώτες εμπειρίες, τάσσονται αρνητικά. Χρησιμοποιήθηκε το M A Q και επιβεβαιώθηκαν οι παραπάνω υποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες τα πρώτα εμμηνορρυσιακά βιώματα σχετίζονται με τις μετέπειτα απόψεις για την έμμηνο ρύση και συγκεκριμένα εάν πρόκειται για αρνητικά. Οι γυναίκες που ανήκαν στην αρνητική

ομάδα. Ανέφεραν πιο πολλά αρνητικά σχόλια στο M A Q και χρησιμοποιούσαν πιο σκληρούς όρους για να περιγράψουν την περίοδο τους. Επίσης, οι γυναίκες στην αρνητική ομάδα μπορούσαν να προβλέψουν πιο εύστοχα την έναρξη της περιόδου τους.

Στο Μεξικό το 2005 [21] για να ανακαλύψουν τις θέσεις των νέων και μεσηλικών γυναικών απέναντι στη έμμηνο ρύση ,οι επιστήμονες δημιούργησαν ένα καινούριο ερωτηματολόγιο (B A T M). Ερωτήθηκαν 121 φοιτήτριες και 100 γυναίκες μέσης ηλικίας κι φάνηκε ότι οι απόψεις έχουν αλλάξει τα τελευταία χρόνια, Παρότι αρκετά ταμπού γύρω από αυτό το θέμα τείνουν να εκλείψουν, οι νέοι άνθρωποι ακόμη θεωρούν την περίοδο σαν μια ενόχληση που οι γυναίκες πρέπει να διαχειριστούν μόνες τους. Σε ότι αφορά τους συμμετέχοντες και οι άντρες και οι γυναίκες αναγνώρισαν ότι η έμμηνος ρύση έχει και θετικά σημεία τα οποία δε θα μπορούσαν ποτέ να τα σκεφτούν αν δεν έπαιρναν μέρος στην παρούσα έρευνα.

Αντίθετα με το Μεξικό , στη Βραζιλία [22] επικρατούν διφορούμενες απόψεις σχετικά με την έμμηνο ρύση . Μερικές γυναίκες τη θεωρούν αναπόσπαστο και φυσικό μέρος της ζωής τους καθώς και σημάδι υγείας, γονιμότητας και θηλυκότητας το οποίο τους προσφέρει παράλληλα μια φυσική αντισύλληψη. Από την άλλη πλευρά , για μερικές γυναίκες η έμμηνος ρύση είναι ένα τίμημα που έχουν να πληρώσουν και για το λόγο αυτό τη θεωρούν ανοησία. Βέβαια, καμιά φορά οι ενοχλήσεις πιστεύουν ότι μπορεί να είναι ωφέλιμες καθώς τις βοηθάνε να αρνηθούν τη σεξουαλική συνεύρεση , σε μια κοινωνία όπου η γυναίκα οφείλει να είναι πάντα διαθέσιμη στον άντρα της. Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες βλέπουν την έμμηνο ρύση είτε ως αρνητικό είτε ως θετικό γεγονός, όλες συμφωνούν στο ότι είναι μια κατάσταση που αφορά αποκλειστικά εκείνες και τους ανήκει. Επίσης, παρουσιάζουν φόβο μπροστά στην πιθανή καταστολή της εμμηνορρυσίας με αντισυλληπτικά σκευάσματα , και θεωρούν μια τέτοια παρέμβαση ως θράσος.

Η κοινή Λατινική τους καταγωγή, οδηγεί στο να μη μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη το γεγονός ότι οι γυναίκες στην Ισπανία παρουσιάζουν εξίσου συντηρητικές απόψεις με εκείνες της Βραζιλία, σε έρευνα που έγινε το 2008 [23]. Είναι αντίθετες σε ότι αφορά τη λήψη αντισυλληπτικών χαπιών πράγμα που δε το συναντάμε σε έρευνες στην Γερμανία και την Αμερική , όπου οι γυναίκες προτιμούν την καταστολή της έμμηνου ρύσεως με στόχο τις λιγότερες ενοχλήσεις , καλύτερη υγιεινή , καλύτερη ποιότητα ζωής και λιγότερη απώλεια αίματος. Οι περισσότερες Ισπανίδες γυναίκες που εξετάστηκαν , θεωρούσαν την έμμηνο ρύση σαν ένα φυσικό φαινόμενο και έναν τρόπο να απαλλαχθούν από το κακό αίμα και τις τοξίνες. Βέβαια θα πρέπει πάντα να λαμβάνουμε υπόψη ότι τέτοιες έρευνες πρέπει να διεξαχθούν σε περισσότερες γυναίκες που να αποτελούν πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού της Ισπανίας.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με την έως τώρα μελετημένη στάση των γυναικών σε διάφορες χώρες, γίνεται αναφορά σε μία έρευνα που συγκρίνει 67 φοιτήτριες στη Βόρεια Ινδία [6] και 61 φοιτήτριες στη Νέα Αγγλία, το 2008, που παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω των σημαντικών διαφορών που υπάρχουν στις δύο κοινωνίες. Οι περισσότερες

Αμερικανίδες πιστεύουν ότι έχουν καλή γνώση της διαδικασίας της εμμήνου ρύσεως, παρά το ότι δεν προτιμούν να συζητούν για αυτό το θέμα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής είναι μια ατομοκεντρική κοινωνία όπου η ανεξαρτησία και η ελευθερία έκφρασης ενθαρρύνονται. Η Ινδία αποτελεί μια κοινωνία με άξονα το σύνολο. Τα κορίτσια εκεί είναι περισσότερο εξαρτημένα και προσκολλημένα στην οικογένεια.

Έτσι, και τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν διαφορετικά ανάμεσα στις δύο ομάδες γυναικών. Οι κοπέλες στην Ινδία θεωρούν περισσότερο την περίοδο σαν ένα φυσικό γεγονός και αρνούνται τις επιδράσεις της στον οργανισμό τους, αφού πιστεύουν ότι δε τους εξασθενεί. Τα αποτελέσματα για την Ινδική κοινωνία συμπίπτουν με εκείνα των Chatuverdi και Chandra το 1992 [7] και θεωρούνται αξιόπιστα από τη στιγμή που όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το M A Q, προσαρμοσμένο στην Ινδική κοινωνία οι Ινδές και το αμερικανικό πρωταρχικό εργαλείο οι γυναίκες από τις Η Π Α. Οι γυναίκες στην Ινδία είναι πιο θετικές με την έμμηνο ρύση από ότι οι Αμερικανίδες. Ωστόσο, ίσως να μην εκφράζουν τα αρνητικά συμπτώματα τόσο έντονα. Στην Αμερική τα αρνητικά γεγονότα που αφορούν την περίοδο προβάλλονται στις γυναίκες σε διάφορες στιγμές της ζωής τους, μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, με cartoons , ανέκδοτα, τραγούδια, ταινίες, και τηλεοπτικά θεάματα, επηρεάζοντας τις απόψεις τους. Συνεπώς, η πολιτισμική διαφορετικότητα και ο τρόπος που αυτή πλαισιώνει ένα θέμα όπως η εμμηνορρυσία , είναι πιθανό να ευθύνεται για τις διαφορές που προέκυψαν στις απαντήσεις των γυναικών.

Τέλος, θα αναφερθούμε σε μια πρόσφατη έρευνα που ολοκληρώθηκε το 2013 στο Πανεπιστήμιο Chatltam των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία είχε σκοπό να ερευνήσει αν η έμμηνος ρύση, λαμβανόμενη στερεοτυπικά σαν απειλή θα μπορούσε να επηρεάσει τις γνωστικές λειτουργίες των γυναικών. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκε το M A Q τελευταίο, μετά τη διανομή ερωτηματολογίων σχετικά με το εμμηνορρυσιακό ιστορικό και ερωτηματολογίων που μετρούσαν τις γνωστικές λειτουργίες των γυναικών, και βρέθηκε ότι οι γυναίκες που παρείχαν θετικές πληροφορίες σε σχέση με την περίοδο τους είχαν υψηλότερη βαθμολογία στα γνωστικά τεστ , σε σχέση με τις γυναίκες που αντιμετώπιζαν την περίοδο μόνο σαν ένα εξουθενωτικό και ενοχλητικό γεγονός [24].

6.4 Στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση στην Ελλάδα - Ανάγκη για έρευνα

Στη χώρα μας, έως τώρα δεν έχει διεξαχθεί καμία έρευνα που να παρουσιάζει τις απόψεις των γυναικών σχετικά με την έμμηνο ρύση. Η ελληνική κοινωνία αποτελεί ένα μείγμα από χειραφετημένες και συντηρητικές γυναίκες, καθώς η χώρα μας συνδυάζει σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά των δυτικών κοινωνιών , τα οποία προσπαθούν να εδραιωθούν και αν αναπτυχθούν πάνω σε ένα χριστιανικό και παραδοσιακό ανατολίτικο υπόβαθρο , με ότι προκαταλήψεις και ταμπού συνεπάγεται αυτό για τα ζώη της γυναίκας. Έτσι , θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον η καταγραφή των απόψεων τους πάνω στο θέμα της εμμηνορρυσίας. Για το σκοπό αυτό όμως προκύπτει επιτακτική η ανάγκη σχεδιασμού και

δημιουργίας ενός αντίστοιχου ερωτηματολογίου, ικανού να ερευνήσει τα χαρακτηριστικά αυτά στην ελληνική κοινωνία. Η διαδικασία μετάφρασης και προσαρμογής της ελληνικής έκδοσης του M A Q σε δείγμα ελλήνων γυναικών , που ονομάστηκε E Σ E P, Ερωτηματολόγιο για τη Στάση απέναντι στην Έμμηνο Ρύση., παρουσιάζεται και αναλύεται στο παρόν σύγγραμμα, συνεχίζοντας τη διαπολιτισμική προσέγγιση των απόψεων των γυναικών που ξεκίνησε το 1980 από τις Brooks-Gunn και Ruble Τα αποτελέσματα από τέτοιου είδους έρευνες μπορούν να θέσουν τη βάση για καλύτερη εκπαίδευση στις γυναίκες, που θα βοηθήσει σε άνοδο της αυτοεκτίμησης τους, βελτίωση της καθημερινότητας καθώς και της θέσης τους στην κοινωνία.

7.ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

7.1 ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός της παρούσας έρευνα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είναι να μεταφράσει και να σταθμίσει στα ελληνικά το Menstrual Attitude Questionnaire ώστε να μελετήσει τις ψυχομετρικές του δυνατότητες σε δείγμα Ελληνίδων γυναικών, προσαρμόζοντας το ως προς την αξιοπιστία για χρήση του σε μελλοντικές έρευνες. Για το λόγο αυτό ακολουθήθηκε η διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω, και περιλαμβάνει την επιλογή του ερωτηματολογίου, την εξασφάλιση άδειας για την επεξεργασία του, τη διανομή στο κατάλληλο δείγμα ατόμων , τη συγκέντρωση των απαντήσεων και τη στατιστική ανάλυση με σκοπό τη λήψη των αποτελεσμάτων.

7.2 ΜΕΘΟΔΟΣ

7.2.1 Το Ερωτηματολόγιο

Για τη διενέργεια της έρευνας επιλέχθηκε το M A Q, καθώς σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία αποτελεί το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο εργαλείο για τη διερεύνηση της στάσης των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση. Με το M A Q, συγκεντρώνονται αποτελέσματα που μπορούν εύκολα να συγκριθούν με άλλες μελέτες που χρησιμοποίησαν το ίδιο εργαλείο. Επίσης, πρόκειται για ένα σταθμισμένο ερωτηματολόγιο και θεωρείται αξιόπιστο και έγκυρο για την καταγραφή των απόψεων των γυναικών σχετικά με την εμμηνορρυσία. Το M A Q αποτελείται από 33 θετικές και αρνητικές ερωτήσεις , οι οποίες βαθμολογούνται , σε επταβάθμια κλίμακα τύπου Likert . Η υψηλότερη βαθμολογία υποδεικνύει μεγαλύτερη συμφωνία με την ερώτηση, ξεκινώντας από το 1 που αντιπροσωπεύει το «διαφωνώ απόλυτα» και καταλήγοντας στο 7 που αντιπροσωπεύει το «συμφωνώ απόλυτα». Ο έλεγχος της αξιοπιστίας ενός εργαλείου σε διαφορετική από την πρωτότυπη γλώσσα , έχει το πλεονέκτημα ότι αποφεύγεται η επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία της de novo δημιουργίας του

ερωτηματολογίου. Επίσης η προσαρμογή μιας κλίμακας σε διαφορετικές γλώσσες, βοηθά στη διεξαγωγή μελλοντικών συγκριτικών διαπολιτισμικών μελετών.

7.2.2 Άδεια

Το πρώτο βήμα για την έρευνα αποτέλεσε η εξασφάλιση της άδειας για τη χρήση του πρωτότυπου ερωτηματολογίου Menstrual Attitude Questionnaire, που κατασκευάστηκε το 1980 από τις Brooks- Gunn και Ruble . Η διαδικασία αυτή πραγματοποιήθηκε κατόπιν ηλεκτρονικής επικοινωνίας με την καθηγήτρια Brooks- Gunn στο Educational Testing Service του New Jersey, τον Οκτώβριο του 2010. Στην επικοινωνία αυτή, εξηγήθηκε από την ερευνήτρια ο λόγος χρήσης του M A Q που ήταν η μετάφραση και στάθμιση του στον ελληνικό χώρο. Η καθηγήτρια συμφώνησε, και η γραμματεία μας προμήθευσε με την πρωτότυπη έκδοση του ερωτηματολογίου, καθώς και με χειρόγραφες σημειώσεις σχετικά με την επεξεργασία και την παραγοντική δομή σημειώνοντας χωριστά τις ερωτήσεις που ανήκουν σε κάθε παράγοντα , παραμένοντας μέχρι σήμερα στη διάθεση μας για οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση.

7.2.3 Μετάφραση

Το επόμενο βήμα αφορούσε στη διγλωσσική μετάφραση του M A Q , η οποία διενεργήθηκε με της προς τα εμπρός /forward και προ τα πίσω/backward μετάφρασης. Συγκεκριμένα, η ερευνήτρια και ένας δεύτερος ανεξάρτητος επαγγελματίας υγείας μετέφρασαν το ερωτηματολόγιο στα ελληνικά (προς τα εμπρός μετάφραση – forward). Ακολούθησε συνάντηση προκειμένου να συζητηθούν οι διαφορές και να βρεθεί μια κοινή εκδοχή. Η μεταφρασμένη εκδοχή του M A Q μεταφράστηκε ξανά , τυφλά , στα Αγγλικά από φιλόλογο που ζει και εργάζεται στην Ελλάδα και έχει μητρική γλώσσα τα Αγγλικά, καθώς και από δίγλωσσο Έλληνα επιστήμονα. Κατόπιν συγκρίθηκαν τα ερωτηματολόγια και προσδιορίστηκε η τελική μορφή κάθε ερώτησης από την ερευνήτρια, έτσι ώστε να είναι προσιτή σε δείγμα Ελλήνων συμμετεχόντων. Τέλος, η τελική μορφή του ερωτηματολογίου επαληθεύτηκε από τον επιβλέποντα καθηγητή. Η διαδικασία αυτή διήρκεσε περίπου 2 μήνες και προέκυψε το «Ερωτηματολόγιο για τη Στάση των ενήλικων γυναικών απέναντι στην Έμμηνο Ρύση – Ε Σ Ε Ρ »

7.2.4 Πληθυσμός μελέτης

Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά αλλά και δια χειρός, από τον Ιανουάριο του 2011 έως το Σεπτέμβριο του 2012 σε 600 γυναίκες της αναπαραγωγικής ηλικίας (~ 18- 45 ετών), στον ελλαδικό χώρο , με την προϋπόθεση ότι οι γυναίκες αυτές δε βρίσκονται στην κλιμακτήριο και δεν είναι έγκυες. Στις συμμετέχουσες εξηγήθηκαν πλήρως ο σκοπός της έρευνας και η χρονική διάρκεια που απαιτείται για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, και υπογραμμίστηκε η εθελοντική συμμετοχή τους καθώς και η δυνατότητα αποχώρησης από την έρευνα ανά πάσα στιγμή. Η συμπλήρωση των

ερωτηματολογίων ήταν ανώνυμη διαδικασία και οι γυναίκες διαβεβαιώθηκαν για το απόρρητο των απαντήσεων τους. Η ερευνήτρια παρέμενε καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας στη διάθεση των συμμετεχόντων για διευκρινιστικές ερωτήσεις σχετικά με το ερωτηματολόγιο και την έρευνα γενικότερα.

7.2.5 Διαλογή

Συγκεντρώθηκαν 514 ερωτηματολόγια από τα οποία 301 θεωρήθηκαν κατάλληλα για επεξεργασία, καθώς λόγω ελλিপών απαντήσεων και ασαφειών τα υπόλοιπα δε χρησιμοποιήθηκαν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι 33 ερωτήσεις του Ε Σ Ε Ρ συνοδεύονται και από μερικές ερωτήσεις σχετικά με τη λήψη αντισυλληπτικών και κάποιες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις σχετικά με τη ροή των γυναικών και τις γνώσεις τους γύρω από τη διαδικασία της εμμήνου ρύσεως και της εμμηνόπαυσης, η επεξεργασία των οποίων ξεφεύγει από το σκοπό της παρούσας έρευνας.

7.2.6 Στατιστική ανάλυση

Πραγματοποιήθηκε μελέτη αξιοπιστίας χρησιμοποιώντας επαληθευτική παραγοντική ανάλυση Ε Π Α- (confirmatory factor analysis, C F A) και διερευνητική παραγοντική ανάλυση Δ Π Α- (explanatory factor analysis, E F A) . Ο έλεγχος της κανονικής κατανομής των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια των Kolmogorov- Smirnov (K-S) test και Probability-Probability (P-P) plots.

Η ανάλυση ερωτημάτων (item analysis) χρησιμοποιήθηκε για να ελεγχθεί η μεταβλητότητα των ερωτήσεων που απαρτίζουν το ερωτηματολόγιο και πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας τη μέση τιμή των τριάντα τριών ερωτημάτων, τις τυπικές αποκλίσεις τους και τον δείκτη ασυμμετρίας.

7.2.6.α Επαληθευτική παραγοντική ανάλυση – Ε Π Α (Confirmatory factor Analysis –CFA)

Η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση – Ε Π Α (confirmatory factor analysis) είναι μια ειδική στατιστική μέθοδος δομικής επεξεργασίας δεδομένων που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσεις το Goodness of Fit Index – G F I μεταξύ ενός ήδη πλήρως διαμορφωμένου και παραγοντικά δομημένου – συχνά από άλλο ερευνητή- μοντέλου. Αποτελεί σημαντικό εργαλείο κατά το 2^ο στάδιο μιας έρευνας και χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα μας, για να επιβεβαιώσει το αρχικό διερευνητικό μοντέλο, όπως αυτό προέκυψε από τους Brooks-Gunn και Ruble το 1980, και να εξετάσει εάν απαιτείται τροποποίηση και επανασύσταση της δομής για τον ελληνικό χώρο.

Η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Analysis of Moment Structure (A M O S) version 7.0 [25]. Η απόρριψη ή η αποδοχή ενός μοντέλου βασίζεται σε δύο είδη ελέγχου. Πρώτον, στους γενικούς δείκτες καλής προσαρμογής (global fit indices) και δεύτερον, στο μέγεθος της διακύμανσης (magnitude of the variance), που εξηγούνται από τους

προκύπτοντες παράγοντες. Οι γενικοί δείκτες καλής προσαρμογής που μελετήθηκαν ήταν : α. ο δείκτης χ^2 για τον έλεγχο της καλής προσαρμογής του παρατηρούμενου πίνακα συνδιακύμανσης των εκτιμώμενων παραμέτρων (covariance matrix) που λαμβάνονται στο πλαίσιο των περιορισμών του μοντέλου, β. δείκτης R M S E A (Root Mean Square Error of Approximation) και γ. ο δείκτης C F I (Comparative Fit Index). Εάν προκύψει ότι , οι βαθμοί ελευθερίας του χ^2 (χ^2/df) με πηλίκο (ratio) < 2.0 [26] , ο δείκτης R M S E A $< 0,05$ [27] , και ο δείκτης C F I > 0.90 [28] , τότε υποδεικνύεται μια αποδεκτή προσαρμογή.

Το μέγεθος του δείγματος που απαιτείται για επαληθευτική παραγοντική ανάλυση δεν είναι ξεκάθαρο από τη βιβλιογραφία. Μελέτες προσομοίωσης υποδεικνύουν ότι σταθερά παραγοντικά μοντέλα μπορούν να υπάρχουν και σε δείγματα των 100 ατόμων [29] . Στο Menstrual Attitude Questionnaire που αποτελείται από 33 ερωτήσεις, το δείγμα μας των 301 συμμετεχόντων ταιριάζει καλά με τις περισσότερες οδηγίες.

Επιπλέον, οι δείκτες που μελετήθηκαν για την επαληθευτική ανάλυση των παραγόντων –E Π A (C F A) ήταν οι δείκτες ελέγχου : G F I (Goodness of Fit Index) [30] , A G F I (Adjusted Goodness of Fit Index), T L I (Tucker-Lewis Index) [31- 33] , R M R (Root Mean Square Residual), I F I (Incremental Fit Index) [34] και E C V I (Expected Cross Validation Index).

7.2.6.β Διερευνητική επαληθευτική ανάλυση – Δ Π Α (Exploratory factor analysis – E F A)

Όταν η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση αποτυγχάνει να αντιστοιχήσει το νέο δομικό μοντέλο με το θεωρητικό αρχικό , ο ερευνητής πρέπει να βρει τρόπο να βελτιώσει τη δομή , διερευνώντας ποια στοιχεία που διορθώθηκαν πρέπει να παραληφθούν και ποια στοιχεία που παραλήφθηκαν πρέπει να διορθωθούν. Αυτό γίνεται με τη διερευνητική παραγοντική ανάλυση (exploratory factor analysis – E F A), μια μέθοδο ευρέως χρησιμοποιούμενη στις κοινωνικές επιστήμες , με ποικίλες εφαρμογές.

Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση Δ Π Α (E F A) με ορθογώνια περιστροφή των αξόνων με τη μέθοδο Varimax (varimax rotation) συντάχθηκε για να διερευνηθεί η παραγοντική δομή του ελληνικού Ε Σ Ε Ρ (Ερωτηματολόγιο για τη Στάση των γυναικών απέναντι στην Έμμηνο Ρύση). Η παραγοντική δομή που επιλέχθηκε για αν εξεταστεί το μέγεθος και ο ρυθμός μεταβολής των ιδιοτιμών (eigenvalues) , βασίστηκε: α) στον κανόνα ότι οι σημαντικοί παράγοντες πρέπει να σχετίζονται με ιδιοτιμές μεγαλύτερες της μονάδας (eigenvalues >1) και β) στην εκτίμηση του γραφήματος των ιδιοτιμών ως προς τον αριθμό παραγόντων (screen plot test).

Η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση και η διερευνητική παραγοντική ανάλυση πραγματοποιήθηκαν στο ίδιο δείγμα γυναικών.

7.2.6.γ Αξιοπιστία

Για να ελεγχθεί η αξιοπιστία του ελληνικού M A Q (E Σ E P) , διερευνήθηκε η εσωτερική συνοχή του (internal consistency). Η εσωτερική συνοχή (internal consistency) της ελληνικής έκδοσης του M A Q αξιολογήθηκε με το συντελεστή Cronbach's alpha χρησιμοποιώντας τα δεδομένα από την πρώτη μέτρηση του ελληνικού E Σ E P (301 γυναίκες). Επιλέχθηκε σαν οριακή κατώτερη τιμή του συντελεστή Cronbach's α , η τιμή 0.70 που υποδηλώνει επαρκή αξιοπιστία για ερευνητικούς σκοπούς.

7.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

7.3.1 Δημογραφικά και Περιγραφικά στοιχεία

Οι συμμετέχοντες που έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν από 19 έως 46 ετών (M.T.=28,74±7,09). Το βάρος τους κυμαινόταν από 41 έως 106 κιλά (M.T.= 62,41±9,70) και το ύψος τους από 1,55 μέχρι 1,98 μέτρα (M.T.=1,67±0,06 μέτρα). Είχαν Δείκτη Μάζα Σώματος (Δ Μ Σ) από 16,18 έως 36,68 (M.T.=22,30±3,24 Kg/m²). Από τους εκατόν-έναν(301) συμμετέχοντες, οι 265(86%) είχαν πανεπιστημιακή εκπαίδευση και οι 36 (14%) είχαν βασική εκπαίδευση (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Δημογραφικά και περιγραφικά στοιχεία συμμετεχόντων

Ηλικία	Μέσος όρος 28,74±7,09 χρόνια	Εύρος(19-46)	
Βάρος	Μέσος όρος 62,41±9,70 κιλά	Εύρος (41-106)	
Ύψος	Μέσος όρος 1,67±0,06 μέτρα	Εύρος (1.55-1.98)	
Δείκτης Μάζας Σώματος	Μέσος όρος 22,30±3,24	Εύρος (16,08-36,68)	
		Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Πανεπιστημιακή	265	86%
	Βασική	36	14%

7.3.2 Ανάλυση ερωτημάτων (item analysis)

Τα στατιστικά αποτελέσματα των 33 ερωτήσεων του ελληνικού M A Q παρουσιάζονται στον πίνακα 2. Η μέση τιμή κυμαίνεται από 2,49 για το ερώτημα 33 που αφορά την ύπαρξη ή όχι προεμμηνορρυσιακής έντασης και ευερεθιστότητας αποκλειστικά στο κεφάλι των γυναικών, μέχρι και 6,07 για το ερώτημα 16, το οποίο αναφέρεται στη δυνατότητα της γυναίκας να καταλάβει ότι πλησιάζει η έμμηνος ρύση , λόγω εμφάνισης συμπτωμάτων όπως ευαισθησία στο στήθος, οσφυαλγία, κράμπες και άλλα. Παρατηρείται ότι υπάρχει καλή μεταβλητότητα variability στη μέση τιμή των ερωτημάτων με την τυπική απόκλιση να κυμαίνεται από 1,31 έως 2.00. Η ασυμμετρία (skewness) κυμαίνεται από -1,36 έως 0.898 , που δηλώνει ότι οι μεταβλητές δεν παραβιάζουν τη συνθήκη της κανονικής κατανομής (μόνο 4 μεταβλητές έχουν τιμή ασυμμετρίας εκτός του διαστήματος -1 και 1).

Πίνακας 2 : Ανάλυση ερωτημάτων (item analysis)

Ερωτήσεις	Μέση τιμή	Απόκλιση	Skewness
1	3,62	1,72	0,283
2	2,81	1,66	0,890
3	4,46	1,89	-0,206
4	5,72	1,34	-1,262
5	4,84	1,57	-0,899
6	3,05	1,55	0,421
7	5,51	1,31	-1,121
8	3,40	1,75	0,301
9	5,37	1,32	-0,868
10	5,30	1,53	-0,981
11	3,07	1,81	0,708
12	3,03	1,67	0,659
13	3,13	1,76	0,359
14	3,14	1,74	0,543
15	2,70	1,61	0,626
16	6,07	1,11	-1,362
17	4,20	1,69	-0,018
18	4,56	1,47	-0,359
19	5,02	1,77	-0,622
20	4,52	1,87	-0,294
22	5,39	1,39	-0,996
22	5,36	1,61	-1,140
23	2,85	1,62	0,648

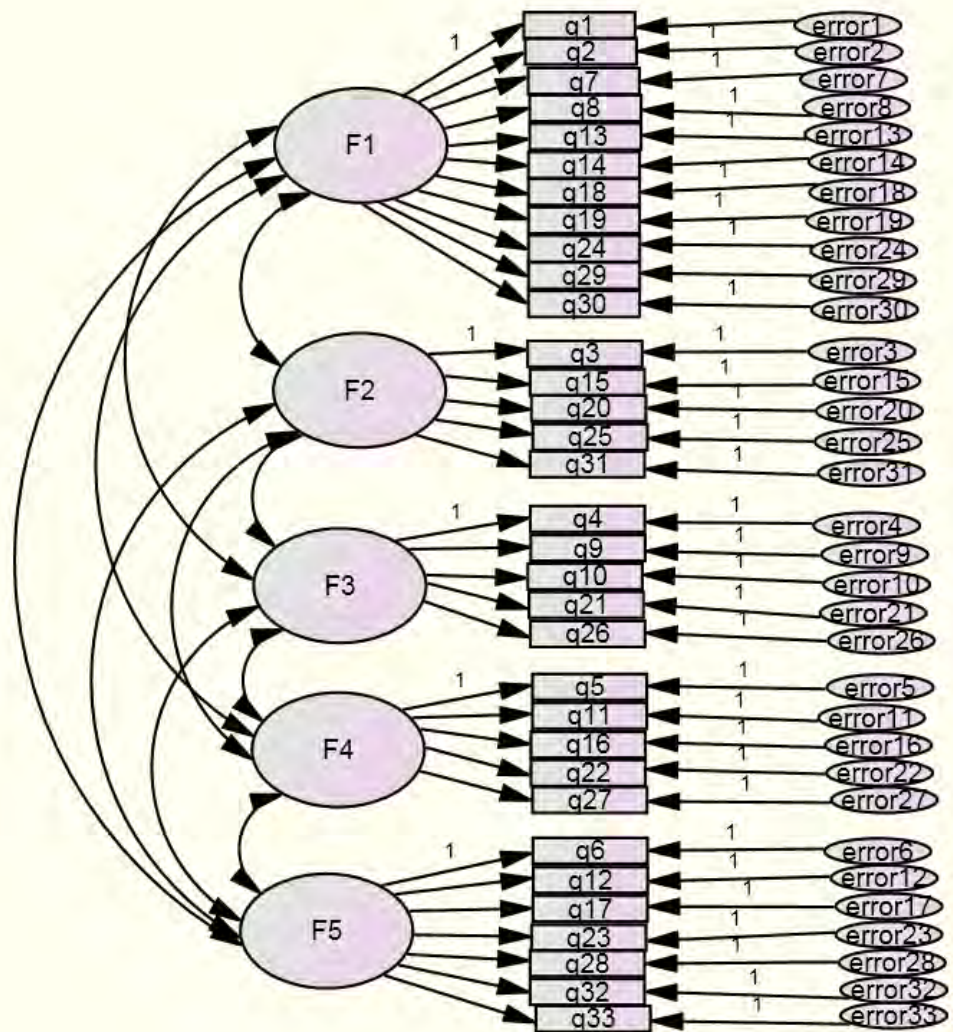
24	5,37	1,41	-0,819
25	3,95	2,02	0,010
26	5,07	1,47	-0,876
27	4,80	1,75	-0,749
28	2,78	1,55	0,624
29	4,60	1,68	-0,525
30	4,38	1,66	-0,417
31	3,16	1,90	0,606
32	4,31	1,50	-0,305
33	2,49	1,38	0,898

7.3.3 Επαληθευτική παραγοντική ανάλυση – Ε Π Α (C F A)

Για το πρωτότυπο μοντέλο 5-παραγοντων (five-factor model) διεξήχθη επαληθευτική παραγοντική ανάλυση- Ε Π Α (C F A) δίνοντας μη αποδεκτούς γενικούς δείκτες καλής προσαρμογής (Γράφημα 1). Συγκεκριμένα τα αποτελέσματα των δεικτών που προέκυψαν από την επαληθευτική παραγοντική ανάλυση Ε Π Α (CFA) ήταν ($\chi^2=1136,9$ και $\beta\epsilon=485$ με $p<0.0005$, $R M S E A=0,066$, $\chi^2/\beta\epsilon=2,34$, $G F I=0,755$, $A G F I=0,701$, $I F I=0,789$ και $T L I=0,750$, $N F I=0.683$, $C F I=0,784$). Εκτός από τους δείκτες $R M S E A$ και $\chi^2/\beta\epsilon$ που προσεγγίζουν τις αποδεκτές τιμές ($R M S E A<0,6$ και $\chi^2/\beta\epsilon<2$) όλοι οι άλλοι δείκτες δεν ικανοποιούν τις προϋποθέσεις έτσι ώστε να γίνει το μοντέλο αποδεκτό οπότε το μοντέλο με τους 5 παράγοντες (five-factor model) μάλλον μπορεί να απορριφθεί για το Ελληνικό Μ Α Q.

Η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση δεν επιβεβαιώνει, συνεπώς το Αμερικανικό μοντέλο των Brooks- Gunn και Ruble, αλλά σε σχέση με τις τιμές $C F I$ (Comparative Fit Index) του Βρετανικού $C F I=0,52$ και Ινδικού πληθυσμού $C F I=0,21$ της έρευνας του Bramwell και συν, καθώς και με την τιμή $C F I$ του ενός δείγματος της έρευνας των Firat και συνεργατών [9], $C F I= 0,776$, οι ελληνικές θέσεις έδειξαν καλύτερη προσαρμογή στο πρωτότυπο με $C F I= 0.784$. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το παραγοντικό μοντέλο αλλά και τα δεδομένα χρειάζονται βελτίωση και δεν απαιτείται περεταίρω ενασχόληση μέσω της επαληθευτικής παραγοντικής ανάλυσης αλλά πρέπει να προχωρήσουμε στη διενέργεια διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης με σκοπό να τροποποιήσουμε το αρχικό ερωτηματολόγιο και να ορίσουμε νέα παραγοντική δομή.

Γράφημα 1. Διάγραμμα ροής από την επαληθευτική παραγοντική ανάλυση.

7.3.4 Αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής για το πρωτότυπο

Μολονότι η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση C F A μας απέρριψε την πρωτότυπη δομή του ερωτηματολογίου εμείς θα ελέγξουμε την εσωτερική συνοχή του, για να είμαστε 100% σίγουροι για την μη αποδοχή του, εφόσον τα αποτελέσματα των δεικτών Cronbach δεν είναι ικανοποιητικά. Η εσωτερική συνοχή (internal consistency) των 33 ερωτημάτων της πρωτότυπης έκδοσης του M A Q υπολογίστηκε από τον συντελεστή εσωτερικής συνοχής alpha του Cronbach ο οποίος βρέθηκε ίσος με 0,711 για το συνολικό άθροισμα. Η τιμή αυτή είναι οριακά ικανοποιητική. Οι τιμές (values) των υποκατηγοριών κυμανθήκαν κάτω από τα επιθυμητά επίπεδα εκτός της υποκατηγορίας F3. Συγκεκριμένα, οι επιμέρους δείκτες Cronbach's alpha ήταν -0.078 για τον παράγοντα που αναφέρεται στη εμμηνόρρυσια σαν ένα εξουθενωτικό γεγονός, 0.265 για τον παράγοντα 2, η έμμηνος ρύση σαν ένα ενοχλητικό γεγονός, 0.778 για τον παράγοντα 3 : η έμμηνος ρύση σαν ένα φυσικό γεγονός, -0.150 για τον παράγοντα 4, σχετικά με την αποδοχή και πρόβλεψη της εμμήνου ρύσεως και 0.545 για τον παράγοντα της άρνησης των επιδράσεων της εμμήνου ρύσεως. Οπότε, με βάση τα παραπάνω στοιχεία καταλήγουμε στο ότι δεν υπάρχει εσωτερική συνοχή με την υπάρχουσα δομή του πρωτότυπου ερωτηματολογίου. (Πίνακας 3)

Πίνακας 3 Εσωτερική συνοχή του πρωτότυπου M A Q

Παράγοντες	Συντελεστής Cronbach's alpha
F 1 : menstruation as a debilitating effect	-0.078
F 2 : menstruation as a bothersome effect	0.265
F 3: menstruation as a natural effect	0.778
F 4: anticipation and prediction of the onset of menstruation	-0.150
F 5: denial of any effect of menstruation	0.545
Συνολικός Cronbach's a:	0.711

7.3.5 Διερευνητική παραγοντική ανάλυση (EFA)

Η καταλληλότητα των δεδομένων για παραγοντική ανάλυση αξιολογήθηκε με τον έλεγχο σφαιρικότητας του Bartlett (Bartlett Test of Sphericity) ο οποίος ήταν 3447.32 με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < 0.0005$. Για τον έλεγχο της επάρκειας της δειγματοληψίας (Sampling Adequacy) χρησιμοποιήθηκε το μέτρο Kaiser-Meyer-Olkin το οποίο ήταν ίσο με 0,852, υποδηλώνοντας έτσι ότι το δείγμα είναι κατάλληλο και επαρκές για παραγοντική ανάλυση [35]. Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να επιλεγούν οι παράγοντες που συμπεριλήφθησαν ήταν: το κριτήριο της ιδιοτιμής (eigenvalue), σύμφωνα με το οποίο επιλέγονται οι παράγοντες των οποίων η τιμή υπερβαίνει το 1 και οι επιβαρύνσεις των παραγόντων (factor loadings) είναι μεγαλύτερες του 0,40. Χρησιμοποιήσαμε, επίσης, τα κριτήρια Tucker and Lewis's Reliability Coefficient T L C, (T L C με τιμές 0-1 και υψηλότερη τιμή, δηλώνει καλύτερο αποτέλεσμα) , Akaike's Information Criterion (A I C) and Schwarz's Bayesian Criterion (S B C) όπου η χαμηλότερη τιμή για το 1^ο και η υψηλότερη για το 2^ο θεωρούνται καλύτερο αποτέλεσμα.

Το μοντέλο μας ικανοποίησε τα παραπάνω κριτήρια με σχετικά χαμηλές τιμές A I C και S B C και τιμή T L C=0,782

Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση (E F A) και συγκεκριμένα η μέθοδος της Ανάλυσης Βασικών Συνιστωσών (Principal Component Analyses) με Ορθογώνια Περιστροφή των αξόνων με τη μέθοδο Varimax, πραγματοποιήθηκε για να διερευνηθεί η δομική εγκυρότητα της ελληνικής έκδοσης του M A Q. Το μοντέλο των πέντε παραγόντων υιοθετήθηκε εξηγώντας το 50% της συνολικής διακύμανσης με ιδιοτιμές που κυμάνθηκαν από 1.45 έως 6, 76 (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Ιδιοτιμές και μεταβλητότητα

Παράγοντες	Ιδιοτιμές	% Διακύμανση	Άθροισμα %
1	6,766	20,504	20,504
2	3,430	10,393	30,897
3	2,504	7,589	38,487
4	2,017	6,111	44,597
5	1,455	5,410	50,007
6	1,003	3,045	
7	0,939	2,900	
8	0,919	2,805	
9	0,909	2,737	

10	0,888	2,692
11	0,818	2,480
12	0,763	2,313
13	0,739	2,239
14	0,721	2,185
15	0,709	2,150
16	0,676	2,048
17	0,654	1,982
18	0,577	1,748
19	0,559	1,694
20	0,533	1,615
22	0,499	1,513
22	0,477	1,445
23	0,459	1,391
24	0,438	1,327
25	0,425	1,289
26	0,407	1,234
27	0,379	1,149
28	0,346	1,050
29	0,341	1,035
30	0,297	,900
31	0,277	,839
32	0,265	,803
33	0,253	,766

Οι επιβαρύνσεις των παραγόντων (factor loadings) που είναι οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των υπόλοιπων ερωτημάτων και του κάθε παράγοντα, κυμανθήκαν για τον Παράγοντα 1 από 0,400-0,746 για τον Παράγοντα 2 από 0,511-0,725 για τον Παράγοντα 3 από 0,427-0,740 , για τον Παράγοντα 4 από 0,449-0,821 και για τον Παράγοντα 5 από 0,426-0,669 (Πίνακας 5). Παρόλο που η σειρά των παραγόντων είναι διαφορετική, περίπου οι ίδιες ερωτήσεις με το αρχικό μοντέλο, ομαδοποιήθηκαν για να σχηματίσουν έναν παράγοντα. Η ταξινόμηση των ερωτημάτων σε υποκατηγορίες που προκύπτει από την διερευνητική παραγοντική ανάλυση , αντανακλά σχεδόν ακριβώς τη δομή των παραγόντων των Brooks – Gunn και Ruble

Οι παράγοντες που προέκυψαν διατηρούν το αρχικό τους όνομα και αναλύονται παρακάτω. Ο Παράγοντας 1 αφορά την αντιμετώπιση της εμμήνου ρύσεως «σαν ένα εξουθενωτικό γεγονός» και συμπεριλαμβάνει τις ακόλουθες ερωτήσεις: Ερώτηση 1 «Η επίδοση μιας γυναίκας στα αθλήματα δεν επηρεάζεται αρνητικά από την έμμηνο ρύση, ερώτηση 2 «Νιώθω το ίδιο σε φόρμα κατά τη διάρκεια

της εμμήνου ρύσεως όσο και οποιαδήποτε άλλη μέρα του μήνα», ερώτηση 7 «Οι γυναίκες είναι πιο κουρασμένες από ότι συνήθως όταν αδιαθετούν», ερώτηση 8 « Οι γυναίκες πρέπει να αποδεχτούν το γεγονός ότι δε θα τα καταφέρνουν τόσο καλά σε διάφορες ασχολίες κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως», ερώτηση 13 «περιμένω επιπλέον προσοχή και σκέψη από τους φίλους μου όταν αδιαθετώ», ερώτηση 14 «αντιλαμβάνομαι ότι δεν μπορώ να περιμένω πολλά από τον εαυτό μου κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως σε σχέση με το υπόλοιπο του μήνα», ερώτηση 18 « Τα φυσιολογικά φαινόμενα της περιόδου, δεν είναι τίποτα περισσότερο από άλλες διάφορες συνήθειες αλλαγές της φυσικής κατάστασης», ερώτηση 19 «Πιστεύω ότι η περίοδος μου δεν επηρεάζει την επίδοσή μου σε πνευματικές/ διανοητικές ασχολίες», ερώτηση 24 «Δεν επιτρέπω το ότι αδιαθετώ να εμποδίζει τις συνηθισμένες μου δραστηριότητες», ερώτηση 29 « Η έμμηνος ρύση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την επίδοσή μου στα αθλήματα», και ερώτηση 30 « Θεωρώ συχνά πολύ σωστό το να αποφεύγω συγκεκριμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως».

Ο παράγοντας 2 ονομάζεται «η έμμηνος ρύση σαν ενοχλητικό γεγονός» και τον απαρτίζουν οι ακόλουθες ερωτήσεις. Ερώτηση 3 «Η έμμηνος ρύση είναι κάτι που απλά πρέπει να ανεχτώ», ερώτηση 15 « Κατά κάποιο τρόπο απολαμβάνω τις περιόδους μου», ερώτηση 20 «Οι άντρες έχουν πραγματικό πλεονέκτημα που δεν έχουν το μηνιαίο «διάλειμμα» για την περίοδο», ερώτηση 25 « Ελπίζω να είναι εφικτό κάποτε να τελειώνει η περίοδος μέσα σε λίγα λεπτά» και ερώτηση 31 «Το μόνο πράγμα που για το οποίο είναι καλή η έμμηνος ρύση , είναι το ότι μου δίνει τη δυνατότητα να ξέρω ότι δεν είμαι έγκυος». Στον παράγοντα 2 δεν παρατηρούνται μεγάλες αλλαγές ανάμεσα στο E Σ E P και στο πρωτότυπο M A Q.

Ο παράγοντας 3 αφορά την «έμμηνος ρύση σαν ένα φυσικό γεγονός» και συμπεριλαμβάνει τις εξής ερωτήσεις: ερώτηση 9 «Η έμμηνος ρύση μου προσφέρει ένα τρόπο να ξέρω τι γίνεται στο σώμα μου», ερώτηση 10 «Η έμμηνος ρύση είναι μια επαναλαμβανόμενη επιβεβαίωση της γυναικείας φύσης», ερώτηση 18 « Τα φυσιολογικά φαινόμενα της περιόδου δεν είναι τίποτα περισσότερο από άλλες διάφορες συνήθειες αλλαγές της φυσικής κατάστασης» και ερώτηση 26 « Η έμμηνος ρύση επιτρέπει στις γυναίκες να αντιλαμβάνονται καλύτερα το σώμα τους». Στον παράγοντα 3 παρατηρούνται οι περισσότερες αλλαγές σε σχέση με το αρχικό ερωτηματολόγιο καθώς όπως αναλύεται παρακάτω, δύο ερωτήσεις καταχωρούνται αποκλειστικά σε αυτόν, ενώ ανήκαν σε διαφορετικούς παράγοντες. Παρόλα αυτά, οι αλλαγές αυτές, δε δημιουργούν σημασιολογικό κενό, έτσι ώστε να διαφοροποιείται το όνομα του παράγοντα 3.

Ο παράγοντας 4 ονομάζεται «αποδοχή και πρόβλεψη της έναρξης της εμμηνορρυσίας». Στον παράγοντα αυτόν, ανήκουν οι ακόλουθες ερωτήσεις: ερώτηση 5 «οι περισσότερες γυναίκες εμφανίζουν αύξηση του βάρους τους πριν ή κατά τη διάρκεια της περιόδου», ερώτηση 11 « οι διαθέσεις μου δεν επηρεάζονται σε τόσο μεγάλο βαθμό από τη φάση του εμμηνορρυσιακού κύκλου που βρίσκομαι», ερώτηση 16 « Μπορώ να πω ότι πλησιάζει η περίοδος μου λόγω της εμφάνισης συμπτωμάτων όπως ευαισθησία στο στήθος μου, οσφυαλγία, κράμπες και άλλα», ερώτηση 17 «μια γυναίκα που

εκνευρίζεται εύκολα πριν η κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως δε θα πρέπει να κατακρίνεται από τους γύρω», ερώτηση 22 «εκνευρίζομαι ευκολότερα κατά το προεμμηνορρυσιακό στάδιο ή κατά τη διάρκεια της περιόδου από ότι εκνευρίζομαι άλλες στιγμές μέσα στο μήνα» και ερώτηση 27 «έχω μάθει να προβλέπω την έναρξη περιόδου από τις αλλαγές στη διάθεση μου, που προηγούνται». Στον παράγοντα αυτό μετακινείται μία ερώτηση, σε σχέση με το πρωτότυπο ερωτηματολόγιο, χωρίς όμως να δημιουργείται σημαντική αλλαγή στο περιεχόμενο .

Τέλος, ο παράγοντας 5 που αφορά στην «άρνηση κάθε επίδρασης της εμμήνου ρύσεως» στη γυναίκα αποτελείται από την ερώτηση 6 «οι κρίσεις είναι ενοχλητικές μόνο αν τις δίνει κανείς σημασία» , από την ερώτηση 12 « ίσα που αντιλαμβάνομαι τις μικρές φυσιολογικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως», από την ερώτηση 23 « μια γυναίκα που αποδίδει τη νευρικότητα/ευερεθιστότητα της στο γεγονός ότι πλησιάζει η έναρξη της περιόδου είναι νευρωτική», την ερώτηση 28 « οι γυναίκες που παραπονιούνται για δυσφορία κατά την έμμηνο ρύση ,το χρησιμοποιούν απλά σαν δικαιολογία», την ερώτηση 32 « οι περισσότερες γυναίκες μεγαλοποιούν τα μικρά φυσιολογικά φαινόμενα της περιόδου» και την ερώτηση 33 « η προεμμηνορρυσιακή ένταση/ευερεθιστότητα υπάρχει μόνο στο κεφάλι των γυναικών» . Ο παράγοντας αυτός, στο E Σ E P χάνει μια ερώτηση σε σχέση με το M A Q, διατηρώντας τις υπόλοιπες ερωτήσεις καθώς φυσικά το όνομα και τη σημασία του.

Όπως φάνηκε, ορισμένες ερωτήσεις καταχωρούνται σε διαφορετικό παράγοντα στη δική μας έρευνα. Συγκεκριμένα, η ερώτηση 9 , που αφορά στο αν η έμμηνος ρύση προσφέρει ένα τρόπο να ξέρει η γυναίκα τη γίνεται στο σώμα της, στο πρωτότυπο άνηκε σε δύο παράγοντες στον παράγοντα 2 για την έμμηνο ρύση σαν ενοχλητικό γεγονός και τον παράγοντα 3. Στο δικό μας δομικό μοντέλο τοποθετήθηκε ξεκάθαρα στον παράγοντα 3 που αναφέρεται στην έμμηνο ρύση σαν φυσικό γεγονός . Η μεγάλη διαφορά είναι ότι η ερώτηση 17 , σχετικά με το αν μια γυναίκα που εκνευρίζεται εύκολα κατά τη διάρκεια της εμμηνορρυσίας δε θα πρέπει να κατακρίνεται από τους γύρω, από τον παράγοντα 5 (άρνηση κάθε επίδραση της εμμήνου ρύσεως) , μετακινείται στον παράγοντα 4 (αποδοχή και πρόβλεψη της εμμήνου ρύσεως), χωρίς όμως να επηρεάζει την ονομασία του συγκεκριμένου παράγοντα. Επίσης η ερώτηση 18, που εξετάζει το εάν τα φυσιολογικά φαινόμενα της περιόδου δεν είναι τίποτε περισσότερο από άλλες αλλαγές της φυσικής κατάστασης, εμφανίζεται στον παράγοντα 3 (η έμμηνος ρύση σαν φυσικό γεγονός) από τον παράγοντα 1 (η έμμηνος ρύση σαν εξουθενωτικό γεγονός) που ανήκε στο πρωτότυπο M A Q.

Οι παραπάνω διαφορές, είναι αναμενόμενες από τη στιγμή που το E Σ E P διανεμήθηκε σε διαφορετικό πληθυσμό γυναικών, σε διαφορετική εποχή από το αρχικό M A Q. Οι γυναίκες στον ελληνικό χώρο, αντιλήφθηκαν διαφορετικά το νόημα κάποιων ερωτήσεων με αποτέλεσμα οι ερωτήσεις αυτές να εντάσσονται καλύτερα, σε διαφορετικό παράγοντα από τον αρχικό. Το γεγονός αυτό , συμπληρώνει τις έως τώρα θέσεις για την πολυπλοκότητα στις απαντήσεις μεταξύ διαφορετικών λαών και της κουλτούρας τους.

Πίνακας 5. **Factor loadings for each factor**

		Component				
		1	2	3	4	5
F1	q2	0,746				
	q29	0,710				
	q1	0,704				
	q24	0,678				
	q14	0,668				
	q30	0,585				
	q8	0,571				
	q19	0,559				
	q7	0,476				
	q13	0,399				
F4	q22		0,821			
	q11		0,735			
	q27		0,667			
	q5		0,654			
	q17		0,537			
	q16		0,449			
F3	q9			0,740		
	q21			0,723		
	q10			0,688		
	q26			0,680		
	q4			0,599		
	q18			0,427		
F 2	q20				0,705	
	q25				0,693	
	q3				0,647	
	q15				0,559	
	q31				0,511	
F 5	q33					0,669
	q32					0,658
	q28					0,648
	q12					0,585
	q23					0,580
	q6					0,426

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

7.3.6 Αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής του Ελληνικού M A Q- E Σ E P (internal consistency)

Στον Πινάκα 6 φαίνονται τα αποτελέσματα της εσωτερικής συνοχής (internal consistency) των 5 υποκατηγοριών της ελληνικής έκδοσης του M A Q (E Σ E P), και όπως παρατηρούμε οι τιμές είναι όχι μόνο πολύ καλύτερες από τις προηγούμενες της πρωτότυπης έκδοσης αλλά επίσης μέσα στα αποδεκτά όρια της εσωτερικής συνοχής ($\alpha > 0,7$), υποδεικνύοντας, έτσι, ότι τα ερωτήματα είναι αλληλοεξαρτώμενα, ομοιογενή και έχουν εσωτερική συνοχή, καταμετρώντας μια ενιαία μονοδιάστατη λανθάνουσα κατασκευή.

Οι τιμές κυμάνθηκαν από 0,706 για τον παράγοντα 5 έως και 0,885 για τον παράγοντα 1. Η τιμή Cronbach's alpha για το σύνολο των 33 ερωτήσεων ήταν 0,711 που αποδεικνύει εσωτερική συνοχή όχι σε πολύ υψηλά επίπεδα. Όμως, το ελληνικό M A Q – E Σ E P αποτελεί ερωτηματολόγιο που ασχολείται με την εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τις υποκλίμακες. Έτσι, οι τιμές του δείκτη εσωτερικής συνοχής 0,885 για τον παράγοντα 1, 0,739 για τον παράγοντα 2, 0,754 για τον παράγοντα 3, 0,710 για τον παράγοντα 4 και 0,706 για τον παράγοντα 5, δείχνουν πολύ καλά επίπεδα εσωτερικής συνοχής, αποδεικνύοντας ότι οι ερωτήσεις είναι κατάλληλες για τον Ελληνικό πληθυσμό.

Πίνακας 6:Εσωτερική συνοχή του Ελληνικού MAQ

Παράγοντες	Συντελεστής Cronbach's alpha
F 1 : menstruation as a debilitating effect	0,885
F 2 : menstruation as a bothersome effect	0,739
F 3: menstruation as a natural effect	0,754
F 4: anticipation and prediction of the onset of menstruation	0,710
F 5: denial of any effect of menstruation	0,706
Συνολικός Cronbach's a:	0.711

7.3.7 Περιγραφικά στοιχεία των υποκατηγοριών

Την υψηλότερη μέση τιμή είχε ο παράγοντας 3 με μέση τιμή 5,23 και την μικρότερη τιμή ο παράγοντας 4 με μέση τιμή 3,09 . Παρατηρείται ότι υπάρχει καλή μεταβλητότητα (variability) στη μέση τιμή των υποκατηγοριών με τη τυπική απόκλιση να κυμαίνεται από 0,7 έως 1,3. Η ασυμμετρία (skewness) κυμαίνεται από -0,7 έως 0,22 που δηλώνει ότι οι μεταβλητές δεν παραβιάζουν την συνθήκη της κανονικής κατανομής (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Συνολικά περιγραφικά στοιχεία

	Μέση τιμή	TA	Ελάχιστο	Μέγιστο
F 1 : menstruation as a debilitating effect	3,88	1,09	1,56	6,44
F 2 : menstruation as a bothersome effect	4,28	1,30	1,00	7,00
F 3: menstruation as a natural effect	5,23	0,95	1,50	7,00
F 4: anticipation and prediction of the onset of menstruation	3,09	0,98	1,00	5,83
F 5: denial of any effect of menstruation	4,73	0,72	2,50	6,83

7.3.8 Ενδοταξικοί συντελεστές συσχέτισης (Intersubscale Correlations)

Παρατηρούμε ότι υπάρχει έως μέτρια αρνητική και θετική συσχέτιση ανάμεσα στις υποκατηγορίες με στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα (εξαιτίας κυρίως του μεγάλου δείγματος) , με υψηλότερη συσχέτιση ανάμεσα στους παράγοντες 1 και 4 ($r=-0,409$) και μικρότερη ανάμεσα στους παράγοντες 1 και 3 ($r= -0,072$) (Πίνακας 8) .

Πίνακας 8: Συσχέτιση ερωτημάτων-τελικής βαθμολογίας του ελληνικού M A Q (E Σ E P)

Ερωτήματα	F1	F2	F3	F4	F5
F1	---	0,333***	-0,072	-0,409***	0,259 **
F2	---	---	-0,340 ***	-0,122 *	0,211 **
F3	---	---	---	0,201 *	0,151 *
F4	---	---	---	---	-0,275 **
F5	---	---	---	---	---

*** $p<0,0005$, ** $p<0,005$, * $p<0,05$

7.4 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

7.4.1 Περιορισμοί

Στην παρούσα έρευνα, το δείγμα προς μελέτη αποτελείται από ενήλικες γυναίκες και όχι από μαθήτριες ή αποκλειστικά από φοιτήτριες όπως συνέβαινε με το δείγμα στις έρευνες των Bramwell και Firat. Έτσι, δεν περιορίζεται η εξαγωγή συμπερασμάτων για το γενικό πληθυσμό που πιθανόν ήταν δύσκολη σε πλήρη βαθμό στις προηγούμενες μελέτες. Παρόλα αυτά, και στη δική μας έρευνα υπάρχει περιορισμένη εμβέλεια και πλήρη εφαρμογή των αποτελεσμάτων στον πληθυσμό της χώρας. Οι γυναίκες που έλαβαν μέρος, μπορεί να μην προέρχονται από συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα όπως να είναι όλες φοιτήτριες στο ίδιο πανεπιστήμιο ή να κατοικούν στην ίδια πόλη αλλά πρόκειται για γυναίκες με υψηλή μόρφωση και μάλιστα επιπέδων μεγαλύτερων από το μέσο όρο. Το 86% των συμμετεχόντων έχει πανεπιστημιακή μόρφωση γεγονός που ίσως να δώσει μια περιορισμένη εικόνα και να εμποδίσει τη γενίκευση των συμπερασμάτων στο γενικό πληθυσμό. Επίσης, στην έρευνα μας ο έλεγχος της αξιοπιστίας έγινε χρησιμοποιώντας τους δείκτες εσωτερικής συνοχής Cronbach's alpha. Δεν υπολογίστηκε η αξιοπιστία με το τεστ ελέγχου – επανελέγχου, ούτε με τεστ επαναληπτικών μετρήσεων. Εντούτοις, η έρευνα μας καταφέρνει να αναδειξεί τις διαφορές που υπάρχουν στη χώρα μας σε σχέση με τους υπόλοιπους πολιτισμούς και εθνότητες, ειδικά σε ότι αφορά τη στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση, διαφορές οι οποίες έχουν τη βάση τους στην πολυπολιτισμικότητα μεταξύ των λαών και στις βαθιές ρίζες των εκάστοτε εθνικών «πιστεύω».

7.4.2 Σημασία

Σύμφωνα με όσα γνωρίζουμε από την μελέτη και ανασκόπηση της μέχρι τώρα διεθνούς και εγχώριας βιβλιογραφίας, πρόκειται για την πρώτη έρευνα στον ελλαδικό χώρο που εξετάζει την παραγοντική δομή του M A Q, χρησιμοποιώντας διερευνητική παραγοντική ανάλυση (Δ Π Α – Ε F A), από τη στιγμή που η πρωτότυπη αμερικανική δομή δεν επιβεβαιώθηκε από την εφαρμογή επαληθευτικής παραγοντικής ανάλυσης (Ε Π Α – C F A). Καταφέρνει, λοιπόν, η παρούσα έρευνα να προσαρμόσει το ερωτηματολόγιο στα ελληνικά πρότυπα. Έως τώρα, δεν έχει καταγραφεί καμία ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα στην Ελλάδα αλλά ούτε και με το θέμα της στάσης των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση. Συνεπώς, η τροποποίηση του M A Q για τον πληθυσμό Ελληνίδων γυναικών, γνώση των ψυχομετρικών του ιδιοτήτων, και η διαθεσιμότητα ενός τέτοιου εργαλείου στον επιστημονικό κόσμο, θα συνεισφέρει σημαντικά στην κατανόηση της φύσης των θέσεων των γυναικών για την έμμηνουρροσία. Επιπλέον, επιστήμονες των κοινωνικών και ιατρικών επιστημών, που εμπλέκονται σε έρευνες σχετικά με την έμμηνο ρύση θα έχουν αυτή την έρευνα σαν χρήσιμη αναφορά για μελλοντικές μελέτες.

7.4.3 Ανάλυση αποτελεσμάτων

Συγκρίνοντας τις μέσες τιμές από τα συνολικά περιγραφικά στοιχεία της μελέτης (Πίνακας 7), με εκείνα των Brooks- Gunn και Ruble , παρατηρήθηκε ότι είναι παρόμοια για τους παράγοντες 1 και 2 , που αντιμετωπίζουν την έμμηνο ρύση σαν εξουθενωτικό και ενοχλητικό γεγονός αντίστοιχα, αλλά σε ότι αφορά την περίοδο σαν φυσικό γεγονός (παράγοντας 3) , οι τιμές είναι μεγαλύτερες στον πληθυσμό Αμερικανών γυναικών σε σχέση με τις Ελληνίδες. Επίσης τα αποτελέσματα σχετικά με την άρνηση των επιδράσεων της εμμηνορρυσίας (παράγοντας 5) , είναι υψηλότερα μεταξύ των γυναικών της Ελλάδας. Αντίθετα ο παράγοντας 4 σχετικά με την πρόβλεψη και αποδοχή της έναρξης περιόδου , παρουσιάζεται με χαμηλότερη μέση τιμή στον ελληνικό πληθυσμό. Τέτοιες διαφορές, υποδεικνύουν τη διαφορά στις θέσεις μεταξύ των πολιτισμών , και ειδικά για την έρευνα μας μεταξύ αμερικανικής και ελληνικής κοινωνίας. Οι απόψεις και η κουλτούρα πάνω σε βιολογικά θέματα όπως είναι η έμμηνος ρύση , η γέννα και η εμμηνόπαυση διαφέρουν σημαντικά στις δύο κοινωνίες.

Παρόμοιες διαφορές για τους παράγοντες 1, 2 και 5 παρατηρούνται και στην έρευνα των Chatuverdi και Chandra [7] , σε σύγκριση με το αρχικό M A Q. Τα αποτελέσματα της έρευνας του Firat και των συνεργατών του [9] στον Τούρκικο πληθυσμό, διαφέρουν αρκετά από τα δικά μας. Οι διαφορές που παρατηρούνται θα πρέπει να εξεταστούν με επιφύλαξη, από τη στιγμή που οι έρευνες έχουν διεξαχθεί σε διαφορετικές εποχές και η κλίμακα έχει προσαρμοστεί στον αντίστοιχο πληθυσμό κάθε χώρας.

Ο παράγοντας 3 , που αφορά τη φυσικότητα της περιόδου συγκέντρωσε την υψηλότερη τιμή στη δική μας έρευνα, γεγονός που δείχνει ότι οι γυναίκες στη Ελλάδα είναι σε γενικές γραμμές θετικά προσκείμενες στη βιολογική αυτή διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο σώμα τους , και τη θεωρούν αναπόσπαστο κομμάτι του οργανισμού τους. Το αποτέλεσμα αυτό είναι σημαντικό αν αναλογιστούμε το γεγονός ότι όπως φάνηκε από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, στις περισσότερες χώρες η στάση των γυναικών λαμβάνει μάλλον αρνητικό χαρακτήρα [16]. Από την άλλη μεριά, τη μικρότερη τιμή συγκέντρωσε ο παράγοντας 4 , που υποδεικνύει ότι οι Ελληνίδες δεν ασχολούνται ή δεν μπορούν να αντιληφθούν και να προβλέψουν την έναρξη της εμμηνορρυσίας.

Η επαληθευτική παραγοντική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε , υπέδειξε ότι το δομικό μοντέλο που κατασκευάστηκε το 1980 στην Αμερική [5] σε δείγμα φοιτητριών , δεν επιβεβαιώνεται σε δείγμα ενηλίκων Ελληνίδων γυναικών . Προηγούμενοι ερευνητές, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, που χρησιμοποίησαν επίσης το M A Q σε πληθυσμό Βρετανών , Ινδών και Τούρκων γυναικών, προσπαθώντας και εκείνοι να το σταθμίσουν και να το προσαρμόσουν στη χώρα τους , έλεγξαν επίσης τη δομή των παραγόντων [7-9]. Στις δικές τους έρευνες , η πρωτότυπη δομή του M A Q δεν επιβεβαιώθηκε για τα δείγματα Βρετανών Ινδών και Τούρκων γυναικών. Στην έρευνα του Firat και των συνεργατών του για τον τούρκικο πληθυσμό, φάνηκε καλύτερη προσαρμογή με το αρχικό M A Q και προέκυψε ένα νέο μοντέλο αρκετά κοντά στο πρωτότυπο , όπως συνέβη και στην παρούσα έρευνα. Συγκεκριμένα, οι ελληνικές απόψεις για την έμμηνο ρύση ικανοποιούν ένα μοντέλο με καλύτερα

αποδεκτούς δείκτες καλής προσαρμογής στο αμερικανικό αρχικό ερωτηματολόγιο. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι και σ' αυτό το σημείο αναδεικνύεται η διαφορά των θέσεων μεταξύ γυναικών που ανήκουν σε διαφορετικούς πληθυσμούς.

Η συγκεκριμένη έρευνα δεν έμεινε στην απόρριψη του πρώτου μοντέλου παραγόντων από την επαληθευτική παραγοντική ανάλυση CFA, αλλά προχώρησε, όπως είδαμε, στη διενέργεια διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης EFA με σκοπό να δημιουργηθεί μια τροποποιημένη εκδοχή του MAQ, κατάλληλη για τον ελληνικό κόσμο, διαδικασία που πριν από εμάς ακολούθησαν και οι Τούρκοι ερευνητές στη δική τους έρευνα [9]. Από τη διαδικασία αυτή, προέκυψε ένα πρότυπο 5 διακριτών παραγόντων πολύ κοντά στο αυθεντικό ερωτηματολόγιο των Brooks-Gunn και Ruble, δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι κάθε παράγοντας πρέπει να εκτιμάται ανεξάρτητα κατά την επεξεργασία και ερμηνεία του MAQ, για μεγαλύτερη αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Το συμπέρασμα αυτό προέκυψε από τις ευρεθείσες τιμές του δείκτη alpha του Cronbach (μεγαλύτερες από 0,7), σύμφωνα με τις οποίες η εσωτερική συνοχή του κάθε παράγοντα υποδεικνύει αξιοπιστία αρκετά υψηλή για ερευνητικούς σκοπούς (Πίνακας 6). Ακόμη, παρά το γεγονός ότι το πρωτότυπο MAQ, σε όλες τις έως τώρα μελέτες απορρίπτεται δομικά λόγω μη αποδεκτών δεικτών καλής προσαρμογής, φαίνεται ότι ο διαχωρισμός σε 5 υποκατηγορίες- παράγοντες των θέσεων των γυναικών να διατηρείται σταθερός.

Η ελληνική έκδοση του MAQ, ονομάστηκε ESEP – Ερωτηματολόγιο για τη Στάση των ενήλικων γυναικών απέναντι στην Έμμηνο Ρύση, και αποτελείται από τριάντα τρία 33 ερωτήματα όπως και το πρωτότυπο. Από τη στατιστική ανάλυση προέκυψαν κάποιες διαφορές που αφορούν τη μετακίνηση συγκεκριμένων ερωτημάτων σε διαφορετικό παράγοντα, όπως περιγράφηκε στο προηγούμενο μέρος της έρευνας. Το ερώτημα 9, που ανήκε σε δύο παράγοντες, τοποθετήθηκε ξεκάθαρα στον παράγοντα 3. Το ερώτημα 17 από το παράγοντα 5 πέρασε στον 4, και το ερώτημα 18 από τον παράγοντα 1, εμφανίζεται τώρα στον παράγοντα 3. Βέβαια, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη το γεγονός, ότι τα αποτελέσματα μας, πρέπει να εφαρμοστούν από εδώ και πέρα σε ανεξάρτητα δείγματα γυναικών στον ελληνικό χώρο για να επιβεβαιωθούν όσα προέκυψαν από τη διερευνητική παραγοντική ανάλυση EFA.

Αφού, λοιπόν, δημιουργήθηκε και καθιερώθηκε το μοντέλο του ελληνικού MAQ – ESEP, εξετάστηκε η εσωτερική συνοχή των πέντε υποκατηγοριών – παραγόντων, και τα στοιχεία αυτά βρέθηκαν αλληλοεξαρτώμενα και ομοιογενή. Οι υπολογισμοί έγιναν με τον δείκτη Cronbach's alpha. Κάποιοι παράγοντες βρέθηκαν να έχουν μικρότερη τιμή σε σχέση με την αντίστοιχη τιμή στο αρχικό αμερικανικό μοντέλο όπου οι δείκτες alpha κυμαίνονταν από 0.95-0.97 [5]. Το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει την αξιοπιστία της δικής μας έρευνας, δεδομένου του ότι αφορά σε πληθυσμό ατόμων που ανήκουν σε διαφορετική πολιτισμική ομάδα, η αντίστοιχη έρευνα διεξήχθη αρκετά χρόνια πριν, εφαρμόζεται σε διαφορετικό δομικό μοντέλο. Συνεπώς, σχετικά με το ESEP, καταλήγουμε στο

συμπέρασμα ότι το νέο δομικό μοντέλο υποδεικνύει μια μονοδιάστατη λανθάνουσα κατασκευή με καλή αξιοπιστία.

7.4.4 Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα μας υποστηρίζουν ικανοποιητικά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο εργαλείο είναι αξιόπιστο και ικανοποιητικό για τη διεξαγωγή μιας έρευνας σχετικά με τη στάση δείγματος γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι η καταλληλότητα του μεγαλώνει εάν αθροιστούν χωριστά τα αποτελέσματα κάθε υποκατηγορίας- υποκλίμακας, παρά όλα μαζί. Επίσης, η έρευνα στηρίζει και επιβεβαιώνει την ήδη υπάρχουσα από προηγούμενους ερευνητές άποψη, ότι οι θέσεις των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σαν ένα γεγονός πολυδιάστατο που μεταβάλλεται από χώρα σε χώρα και από λαό σε λαό. Πρόκειται για μία μελέτη που συμπληρώνει μια σειρά ερευνών σχετικά με τη διαπολιτισμική διερεύνηση των απόψεων των γυναικών πάνω στην εμμηνορρυσία, ειδικά σε χώρες όπως η δική μας που τα Αγγλικά δεν αποτελούν την μητρική γλώσσα. Τέλος, ανοίγει το δρόμο, για περαιτέρω έρευνες στο συγκεκριμένο πεδίο στην Ελλάδα.

Έχουμε πλέον περάσει για τα καλά στον 21^ο αιώνα, και η έμμηνος ρύση δε θα πρέπει να αποτελεί ταμπού για την κοινωνία. Έχει παρατηρηθεί ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη εύνοια τη βιολογική αυτή διαδικασία, όταν ολόκληρη η κοινωνία κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Στο σημείο αυτό, ανακύπτει ένα θέμα που αφορά τη στάση του πληθυσμού των αντρών απέναντι στην έμμηνο ρύση της γυναίκας, το οποίο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον δεδομένης και εδώ της έλλειψης παρόμοιας μελέτης στη χώρα μας, και θέτει τη βάση για νέες έρευνες με σκοπό να εξεταστεί το θέμα της αντιμετώπισης της εμμηνορρυσίας από κάθε δυνατή σκοπιά.

Σε άλλες έρευνες, οι άντρες εύκολα περιέγραψαν την περίοδο σαν προσβλητική και ντροπιαστική διαδικασία και τη συσχέτισαν με κινδύνους και στίγμα. Αυτό, είναι αναπόφευκτο από τη στιγμή που οι άντρες επηρεάζονται ευκολότερα από την περιρρέουσα κοινωνική άποψη καθώς απουσιάζει από τους ίδιους το στοιχείο της προσωπικής εμπειρίας. Βρέθηκε ότι η αρνητική στάση των γυναικών απέναντι στην έμμηνο ρύση, μπορεί να οδηγήσει σε ρήξη των δεσμών μητέρας- κόρης και να δημιουργήσει διαφόρων τύπων έριδες ανάμεσα στις γυναίκες, αναφορικά με τη διαχείριση της δυσμηνόρροιας, του προεμμηνορρυσιακού συνδρόμου και της εμμηνόπαυσης. Έτσι οι γυναίκες απομακρύνονται η μία από την άλλη και απομονώνονται [36] .

Η συνειδητοποίηση από ολόκληρη την κοινωνία του γεγονότος ότι τα συμβάντα που συνοδεύουν την έμμηνο ρύση δεν αποτελούν συμπτώματα που χρήζουν θεραπεία, θα βοηθήσει στη βελτίωση της καθημερινότητας της γυναίκας, την άνοδο του βιοτικού της επιπέδου και την καλύτερευση της θέσης της στην κοινωνία.

Ακόμη , η αντίληψη της μεγάλης βαρύτητας που δίνουν οι γυναίκες σε θέματα που αφορούν το σώμα τους, τη θηλυκότητα και τον αναπαραγωγικό τους ρόλο , θα βοηθήσει να καταλάβουμε τη σημασία της ύπαρξης ενός ερευνητικού εργαλείου σαν το ελληνικό M A Q – Ε Σ Ε Ρ , που προέκυψε από την παρούσα έρευνα. Δίνεται η δυνατότητα για πρώτη φορά στους επαγγελματίες υγείας της χώρας μας να προσεγγίσουν , σωματικά και ψυχοθεραπευτικά , με ποσοτικές μεθόδους θέματα που αφορούν τις γυναίκες, σε συνδυασμό με συμπεράσματα σχετικά με τα πιστεύω και τις θέσεις τους απέναντι στην έμμηνου ρύση. Παράλληλα προσφέρεται στη διεθνή βιβλιογραφία άλλο ένα στοιχείο που αποδεικνύει τη διαπολιτισμική ποικιλομορφία των απόψεων από πολιτισμό σε πολιτισμό . Επιπλέον, η παρούσα μελέτη, συμβάλει στην προσπάθεια κατανόησης της πολύπλοκης φύσης των γυναικών και μέσα από αυτή τη διαδικασία συνεισφέρει στη βελτίωση στη ποιότητα της ζωής τους. Δίνεται , τέλος η σκυτάλη σε άλλους ερευνητές να ασχοληθούν περαιτέρω με αυτό το τόσο ενδιαφέρον αντικείμενο.

8.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] M.E. McPherson, L. Korfine. Menstruation across time: menarche, menstrual attitudes, experiences, and behaviors. *Women's Health Issues*, 2004, 14: 193- 200
- [2] L. Dean-Jones. Menstrual bleeding according to the Hippocrates and Aristotle. *Transactions of the American Association* 1989, 119: 177-192
- [3] Πλούταρχος, Ηθικά, τόμος 16, συμποσιακών 1, εκδόσεις Κάκτος, 1996 :225-227
- [4] Y. Beyene. From menarche to menopause: Reproductive lives of peasant women in two cultures. 1989 - books.google.com
- [5] J Brooks-Gunn, D N Ruble. The Menstrual Attitude Questionnaire. *Psychosomatic Medicine*, 1980 (42) 5: 503-512
- [6] K.D Hoerster, J.C Chrisler, J.G Rose. Attitudes Toward and Experience with Menstruation in the US and India. *Women and Health*, 2008, (38) 3: 77-95
- [7] S.K Chatuverdi and P.S Chandra. Sociocultural aspects of menstrual attitudes and premenstrual experiences in India. *Social Science and Medicine*, 1991, (32) 3: 349-351
- [8] R.S. Bramwell, E.L Biswas, C.Anderson. Using the Menstrual Attitude Questionnaire with a British and Indian sample. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 2002, (20) 3:159-170
- [9] M.Z. Firat, O. Kulakac, S.Oncel, A Akcan. Menstrual Attitude Questionnaire: confirmatory and exploratory factor analysis with Turkish samples. *Journal of Advanced Nursing*, 2008, (65) 3: 652-662
- [10] A.L. Brush. Attitudes, emotional and physical symptoms commonly associated with menstruation in 100 women. *American Journal of Orthopsychiatry*. 2010 (8) 2: 286-301
- [11] R. Snowden and B.Christian. *Patterns and Perceptions of Menstruation: A World Health Organization International Study*. Croom Helm London, 1983
- [12] H.S Cronje and I.E Kritzinger. Menstruation: symptoms, management and attitudes in university students. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 1991, 35: 147-150
- [13] H.Sveinsdottir. The attitudes towards menstruation among Icelandic nursing students- their relationship with menstrual preparations and menstrual characteristics. *Scandinavian Journal of Caring Science*. 1993, 7(1):37-41.
- [14] J. McMaster, K.Cormie, M.Pitts. Menstrual and premenstrual experiences of women in a developing country. *Health Care for Women International*, 1997, 18: 533-541
- [15] C.J Britton. Learning about “the curse”- an anthropological perspective on experiences of menstruation. *Women's Studies International Forum*. 1996, 19: 645-653
- [16] C.C Beausang, A.G Razor. Young Western Women's Experiences of Menarche and Menstruation. *Health Care for Women International*. 2000, 21:517-528
- [17] Z-Y Jane Lu. The relationship between menstrual attitudes and menstrual symptoms among Taiwanese women. *Journal of Advanced Nursing*. 2001, (33) 6: 1-8

- [18] S.Garg, N.Sharma, R.Sahay. Sociocultural aspects of menstruation in an urban slum in Delhi, India. *Reproductive Health Matters*. 2001, (9) 17: 16-25
- [19] S.Lee. Health and Sickness: The Meaning of Menstruation and Premenstrual Syndrome in Women's Lives. *Sex Roles*. 2002, (46), ½: 25-35
- [20] C.S.K. Tang, D.Y-L. Yeung, A.M Lee. Psychosocial Correlates of Emotional Responses to Menarche among Chinese Adolescent Girls. *Journal of Adolescent Health*, 2003, 33: 193-201
- [21] M.L.Marvan, S.Cortes-Iniestra, R.Gonzalez. Beliefs about and Attitudes towards Menstruation among young and Middle-Aged Mexicans. *Sex Roles*, 2005, (53) ¾: 273-278
- [22] M.C Estanislau do Amaral, E.Hardy, E.M. Hebling, A.Faundes. Menstruation and amenorrhea: opinion of Brazilian women. *Contraception* 2005, (72) 157-161
- [23] R.Sanchez-Borrego, C.Garcia-Calvo. Spanish women's attitudes towards menstruation and use of a continuous daily use hormonal combined contraceptive regimen. *Contraception*, 2008. 77:114-117
- [24] J.A.Wister, M.I. Stubbs. Mentioning Menstruation: A stereotype threat that Diminishes Cognition?. *Sex Roles*, 2013, (68) 1-2: 19-301
- [25] J.L. Arbuckle. *AMOS 7.0 user's guide*. Chicago, IL. 2006, Amos development Corporation. SPSS
- [26] Byrne, B. M. *A primer of LISREL: Basic applications and programming for confirmatory analytic models*. 1989 New York ,Springer-Verlag.
- [27] Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S.Long (Eds.), *Testing structural equation models*. Newbury Park, CA: Sage :136–162
- [28] Benter, P. M. Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*. 1990. 107 : 238–246.
- [29] L.R.Fabrigar, D.T Wegener, R.C MacCallum, E.J Strahan .Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research.*Psychological Methods*. 1999, 4:272-299
- [30] K. G. Joreskog and So`rbom, D. *LISREL VIII. A guide in the program and applications*. Nororesville, 1993 IN: Scientific Software.
- [31] P. M. Benter and D. G. Bonett. Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*. 1980 88: 588–606.
- [32] K. A. Bollen. *Structural equations with latent variables*. 1989a New York: Wiley
- [33] H. W. Marsh, J. R. Balla, P.P McDonald. Goodness-of-fit indices in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*. 1988 103: 391–410.
- [34] K. A. Bollen. A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociological Methods and Research*, 1989b 17: 303–316.
- [35] H. F. Kaiser. An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 1974 39: 31–36.
- [36] M.L. Stubbs, D Costos . Negative attitudes toward menstruation: Implications for disconnection within girls and between women. *Women & Therapy*, 2004 - Taylor & Francis

9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

9.1 Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΜΜΗΝΟ ΡΥΣΗ Menstrual Attitude Questionnaire for Adult Females
(Brooks-Gunn and Ruble, 1980) – Επιμέλεια Έρευνας: Στ. Μπαργιώτα

Παρακαλώ, σημειώστε στη γραμμή δίπλα από κάθε πρόταση τον αριθμό από την ακόλουθη κλίμακα, που ταιριάζει καλύτερα στο πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη πρόταση.

1	2	3	4	5	6	7
διαφωνώ			ούτε διαφωνώ			συμφωνώ
απόλυτα	πολύ	λίγο	ούτε συμφωνώ	λίγο	πολύ	απόλυτα

1. Η επίδοση μιας γυναίκας στα αθλήματα δεν επηρεάζεται αρνητικά από την έμμηνο ρύση.....
2. Νιώθω το ίδιο σε φόρμα κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως όσο και οποιαδήποτε άλλη μέρα του μήνα.....
3. Η έμμηνος ρύση είναι κάτι που απλά πρέπει να ανεχτώ.....
4. Η επαναλαμβανόμενη μηνιαία εμφάνιση της περιόδου είναι μια εξωτερική ένδειξη της γενικότερης καλής υγείας μιας γυναίκας.....
5. Οι περισσότερες γυναίκες εμφανίζουν αύξηση του βάρους τους πριν ή κατά τη διάρκεια της περιόδου.....
6. Οι κράμπες είναι ενοχλητικές μόνο εάν τις δίνει κανείς σημασία.....
7. Οι γυναίκες είναι πιο κουρασμένες απ' ότι συνήθως, όταν αδιαθετούν.....
8. Οι γυναίκες πρέπει να αποδεχτούν το γεγονός ότι δε θα τα καταφέρνουν τόσο καλά σε διάφορες ασχολίες κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως.....
9. Η έμμηνος ρύση μου προσφέρει ένα τρόπο, να ξέρω τι γίνεται στο σώμα μου.....
10. Η έμμηνος ρύση είναι μία επαναλαμβανόμενη επιβεβαίωση της γυναικείας φύσης.....
11. Οι διαθέσεις μου δεν επηρεάζονται σε τόσο μεγάλο βαθμό από τη φάση του εμμηνορρυσιακού κύκλου που βρίσκομαι.....

12.Ίσα που αντιλαμβάνομαι τις μικρές φυσιολογικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως.....

13.Περιμένω επιπλέον προσοχή και σκέψη από τους φίλους μου όταν αδιαθετώ.....

14. Αντιλαμβάνομαι ότι δε μπορώ να περιμένω πολλά από τον εαυτό μου κατά τη διάρκεια της περιόδου σε σχέση με το υπόλοιπο του μήνα.....

15. Κατά κάποιο τρόπο απολαμβάνω τις περιόδους μου.....

16.Μπορώ να πω ότι πλησιάζει η περίοδος μου λόγω της εμφάνισης συμπτωμάτων όπως ευαισθησία στο στήθος μου, οσφυαλγία, κράμπες και άλλα.....

1	2	3	4	5	6	7
διαφωνώ			ούτε διαφωνώ			συμφωνώ
απόλυτα	πολύ	λίγο	ούτε συμφωνώ	λίγο	πολύ	απόλυτα

17.Μια γυναίκα που εκνευρίζεται εύκολα πριν ή κατά τη διάρκεια της εμμήνου ρύσεως δε θα πρέπει να κατακρίνεται από τους γύρω.....

18.Τα φυσιολογικά φαινόμενα τις περιόδου, δεν είναι τίποτε περισσότερο από άλλες διάφορες συνήθειες αλλαγές της φυσικής κατάστασης.....

19.Πιστεύω ότι η περίοδος μου δεν επηρεάζει την επίδοσή μου σε πνευματικές/ διανοητικές ασχολίες.....

20.Οι άντρες έχουν πραγματικό πλεονέκτημα που δεν έχουν το μηνιαίο «διάλειμμα» για τη περίοδο.....

21.Η έμμηνος ρύση είναι ένα εμφανές παράδειγμα της ρυθμικότητας που διέπει τη ζωή.....

22.Εκνευρίζομαι ευκολότερα κατά το προεμμηνορρυσιακό στάδιο ή κατά τη διάρκεια της περιόδου από ότι εκνευρίζομαι άλλες στιγμές μέσα στο μήνα.....

23.Μια γυναίκα που αποδίδει τη νευρικότητα / ευερεθιστότητα της στο γεγονός ότι πλησιάζει η έναρξη της περιόδου είναι νευρωτική.....

24.Δεν επιτρέπω το ότι αδιαθετώ να εμποδίζει τις συνηθισμένες μου δραστηριότητες.....

25.Ελπίζω να είναι εφικτό κάποτε να τελειώνει η περίοδος μέσα σε λίγα λεπτά.....

26.Η έμμηνος ρύση επιτρέπει στις γυναίκες να αντιλαμβάνονται καλύτερα το σώμα τους.....

27.Έχω μάθει να προβλέπω την έναρξη της περιόδου από τις αλλαγές στη διάθεση μου, που προηγούνται.....

.....πολύ λίγη

.....μέτρια

.....πολύ μεγάλη

.....λίγη

.....μεγάλη

Στις επόμενες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις απαντήστε όσο σύντομα γίνεται

7. Τί νομίζετε ότι είναι η έμμηνος ρύση;

8. Ποιές είναι οι δύο ορμόνες που παράγονται από τις ωοθήκες;

9. Τι νομίζετε ότι είναι η εμμηνόπαυση;

10. Είχατε ποτέ κάποια από τις ακόλουθες διαταραχές; (κυκλώστε)

α. αμηνόρροια = όχι περίοδο για 6 μήνες ενώ πριν ήταν φυσιολογική

β. ολιγομηνόρροια = όχι συχνές περίοδοι αλλά εμφάνιση τους 5 ή λιγότερες φορές το χρόνο

Αν ναι, πότε;.....Γνωρίζετε την αιτία;.....

Λαμβάνατε κάποια φάρμακα; Ναι Όχι.....

Θυμάστε ποια;.....

9.2 Συντομογραφίες

AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index

AMOS: Analysis of Moment Structure

CFA: Confirmatory Factor Analysis

CFI: Comparative Fit Index

ΔΜΣ: Δείκτης Μάζα Σώματος

ΔΠΑ: Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση

ECVI: Expected Cross Validation Index

EFA: Exploratory Factor Analysis

ΕΠΑ: Επαληθευτική Παραγοντική Ανάλυση

ΕΣΕΡ: Ερωτηματολόγιο για τη Στάση των γυναικών απέναντι στην Έμμηνο Ρύση

GFI: Goodness of Fit Index

IFI: Incremental Fit Index

MAQ: Menstrual Attitude Questionnaire

M.T: Μέση Τιμή

ΠΟΥ: Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας

RMR: Root Mean Square Residual

RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation

TLI: Tucker-Lewis Index